DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Sobota, 12. novembra 1966

Št. 44, leto XXII

POSLEJ: Delavska enotnost vsako soboto!

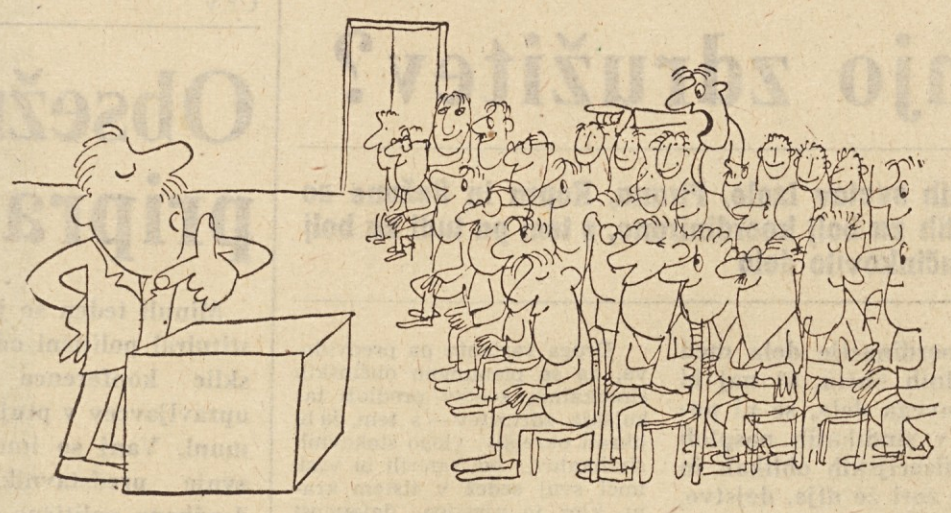

NEVARNO VPRAŠANJE

— Tovariši, jaz sem si kot predsednik vselej prizadeval samo za kritiko vseh slabosti
— Oprostite, ste rekli samo za kritiko ali za samokritiko?

Karikatura: ANDREJ NOVAK

Z OBČINSKE KONFERENCE DELAVSKIH SVETOV V HRASTNIKU

DELOVNIM ENOTAM vse samoupravne pravice

Občinski sindikalni svet je bil organizator občinske konference samoupravljavcev, ki je bila v nedeljo v Hrastniku. Namen prve tovrstne konference v Sloveniji, na katero so povabili člane delavskih svetov in upravnih odborov gospodarskih organizacij hrastniške komune, je bil proučiti možnosti za nadaljnjo bolj intenzivno in bolj kvalitetno rast samoupravljanja, njegovo nadaljnjo decentralizacijo in demokratizacijo. Konferenca je delala v treh komisijah, in sicer: v komisiji za oblike in metode samoupravnega delovanja, v komisiji za probleme nagrajevanja po delu in v komisiji za samoupravne odnose. O zaključkih, sprejetih na konferenci, bodo razpravljali vsi organi samoupravljanja gospodarskih organizacij hrastniške občine. Na občinski konferenci, ki bo spomladi prihodnjega leta, pa nameravajo oceniti realizacijo sprejetih zaključkov.

V razpravi so skušali udeleženci konference samoupravljavcev v Hrastniku najti možne oblike za dejansko neposrednost samoupravljanja. Temeljno vprašanje je v razpravi spodbudila ugotovitev predsednika občinskega sindikalnega sveta *Zdenka Ulage*, ki je v svojem referatu dejal, da se samoupravljanje v nekaterih hrastniških podjetjih končuje pri delavskih svetih ali pa celo že kar pri upravnih odborih. Poudaril je, da morajo na konferenci najti odgovore na nekatera odprta vprašanja v zvezi s samoupravnim delovanjem, ki na trenutni razvojni stopnji samoupravljanja otežkočajo njegovo nadaljnjo rast in krepitev. Konferenca naj bi dala sugestije za take oblike razvoja samoupravljanja, ki bomo v skladu z dejansko demokratizacijo. Ta pa terja decentralizacijo samoupravljanja.

V hrastniških delovnih organizacijah imajo malone vsepovsod ekonomske enote alj pa obratne delavske svete, vendar so njihove pristojnosti minimalne. Zato so v razpravi poudarili, da je čas, da delovne enote dobijo vse samoupravne pravice. Ugotovili so, da bo moč samoupravno zavest krepiti le tako, da jim bodo zagotovili določene neposredne pristojnosti. Med te pristojnosti delovnih enot pa ne sodi le ugotavljanje, ampak tudi delitev ustvarjenega dohodka in glede na interese vseh delovnih ljudi v tem ali onem podjetju skupno odločanje o razširjenj reprodukciji.

Zanimivo je, da so malone vsi v razpravi poudarili tudi dolžnosti neposrednih proizvajalcev. Zrelost proizvajalcev se ne more izkazovati zgolj v zahtevah po samoupravljanju, marveč tudi v družbeno ekonomskem znanju, zato so se vsi zavzemali za hitrejšo in temeljitejšo družbeno-ekonomsko izobrazbo hrastniških delavcev. Nekateri so menili, da bi kazalo ustanoviti osrednji, občinski forum, ki bi se stalno ukvarjal s tovrstno problematiko. Očitno pa je, da so pri tem pozabili, da obstaja v občini delavska univerza, ki bi se morala v večji meri ukvarjati z družbeno-ekonomskim izobraževanjem.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Skupna naloga

Čeprav so danes še redki primeri, ko so bodisi v delovnih organizacijah bodisi v komunah že sklicali konferenco samoupravljavcev, pa vendarle lahko z vso gotovostjo trdimo, da postajajo priprave na te konference eno izmed osrednjih vprašanj v našem zdajšnjem družbenem življenju. In še posebej za sindikate velja ta ugotovitev.

Pa saj je tudi prav, da so predvsem sindikati pobudniki za sklic konferenc samoupravljavcev. Razvoj samoupravnih odnosov je namreč konstanta v delovnih programih sindikatov, taka konferenca samoupravljavcev — naj že bo v delovni organizaciji, komuni, republiki ali zvezi — pa naj bi osvetlila predvsem tista vprašanja, ki preprečujejo hitrejšj razvoj samoupravljanja. In seveda — nakazala naj bi tudi razrešitve protislovij, nakazala ob problemih tudi rešitve.

Torej smo si zdaj že povsem edini, da nobena konferenca ne sme in ne more postati — če se seveda nočemo izneveriti samim sebi — miting samoupravljavcev. In če hočemo, da tudi v resnici ne bo kaj takega postala, potem je treba jasno povedati, da sklic konferenc samoupravljavcev in njihova vsebinska usmeritev ni in ne more biti naloga samo sindikatov, kot si to zdaj predstavljajo v nekaterih delovnih organizacijah in tudi občinah.

Za tole gre, denimo v delovni organizaciji. Samoupravni odnosi pomenijo izredno širok in pogosto nasprotujoč si spekter materialnih in nematerialnih odnosov. O njih pa imamo ponavadi kaj različna stališča. Razvojni koncepti, ki jih na primer zagovarja tehnično vodstvo, še niso tudi soglasno stališče članov sindikata, delavski svet ima kaj lahko povsem drugačno stališče do sistema formiranja in delitve dohodka, kot pa ga ima svet enote, obratni delavski svet. In tako naprej, naprej. To pa pomeni, da bi morali na konferenci samoupravljavcev v delovni organizaciji — problemi, ki so pač zanje problemi, in s predlogi rešitev, kakršni so pač zanje najbolj učinkoviti — aktivno sodelovati tako upravno tehnična vodstva kot samoupravni organi, tako aktivi mladine, kot sindikat, osnovna organizacija komunistov.

In nato v občini: krajevna skupnost je prav tako samoupravni organizem, kot je to občinska skupščina. In za razvoj ekonomskih in družbenih odnosov v komuni morajo biti živo zainteresirani tako v zvezi komunistov kot v sindikatih, tako v socialistični zvezi kot v katerikoli drugi družbeno politični organizaciji, tako v občinski skupščini kot v občinski upravi.

Skratka, tole bi bilo treba na kratko reči: ne more biti konferenca samoupravljavcev samo naloga sindikatov, temveč skupna naloga vseh dejavnikov v družbeno ekonomskih in idejnih odnosih. Torej naloga vseh in ne le nekaterih, kajti en sam od teh dejavnikov še zdaleč ne more nakazati vseh protislovij in še manj rešitev zanje.

Direktor in župan, predsednik in sekretar pa bodo bržčas imeli še veliko priložnosti, da pozdravijo samoupravljavce, to pa, da nihče ne nasprotuje samoupravnim odnosom in da se zavzema za njihov razvoj, že tako vemo.

BOJAN SAMARIN

KOSTANJARJI SO NAPOVEDALI ZIMO — FOTO SLUŽBA DE

Politika kadrovanja v sindikatih

V sindikalnih odborih gradbenih delovnih organizacij premalo neposrednih proizvajalcev

Logična posledica razvoja družbene reforme so tudi vedno bolj pogoste razprave o vsebini in metodah dela v sindikatih. Ob takšnih razmišljanjih se samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali je politika kadrovanja, oziroma izbira vodstev sindikalnih organizacij od sindikalnih podružnic pa do centralnega sveta zveze sindikatov Jugoslavije takšna, da zagotavlja kar najbolj uspešno politično aktivnost.

Pri iskanju odgovora na to vprašanje se bom zadržal najprej pri sindikalnih podružnicah. Pomagal si bom s podatki o kadrovskem sestavu izvršnih odborov sindikalnih podružnic v **triindvajsetih delovnih organizacijah, ki štejejo 55 % zaposlenih v gradbeništvu Slovenije.** Zaradi boljše preglednosti jih navajam v tabeli na 4. strani.

Ob analizi teh podatkov nam je popolnoma jasno, da strokovna struktura ali kvalifikacijski sestav posameznih vodstev sindikalnih organizacij še ne more biti zadostno zagotovilo za uspešno politično delo, saj imamo vrsto visokokvalificiranih strokovnjakov, ki za politično delo v sindikatih nimajo nobenega

(Nadaljevanje na 4. strani)

- STR. 2: ZA POSTOPNO ALI TAKOJŠNJO ZDRUŽITEV?
- STR. 3: KAKO IN KDAJ?
- STR. 4: ODSLEJ BO ODLOČAL KOLEKTIV
- STR. 5: BREZPLAČEN NASVET
- STR. 6: REFORMA NA PREIZKUŠNJI
- STR. 8: OBTOŽENCI OBTOŽUJEJO

S POSVETA PREDSTAVNIKOV SINDIKATA DRUŽBENIH SLUŽB V KRANJU

Sindikat velja toliko — kolikor dela

Minuli teden je sedla k celodnevnemu posvetu tretja skupina sindikalnih delavcev in hkrati zaključila trodnevni seminar, ki ga je organiziral občinski sindikalni svet v Kranju za vodstva izvršnih odborov sindikalnih podružnic v tej občini. Na zadnjem posvetu so se srečali sindikalni delavci družbenih služb. Razpravljali so o vlogi in nalogah sindikata v samoupravnih odnosih in o pripravah na bližnje občne zbore. Že dolgo nismo bili priča tako iskreni samokritični razpravi o delu sindikata in bogati izmenjavi mnenj o dobrih in slabih izkušnjah v razvoju samoupravljanja v družbenih službah.

OVIRE SO V MIŠLJENJU LJUDI

Razvoj samoupravljanja v družbenih službah, ki je vse do nedavnega kazal komaj zaznavne premike, dohaja zdaj korak za korakom samoupravni razvoj v gospodarskih organizacijah. Takšna je bila ocena udeležencev posveta, ki so ji pa dodali veliko več kritičnih kot spodbudnih izkušenj o resnih, v glavnem subjektivnih ovirah za še uspešnejši razvoj samoupravnih odnosov. V družbenih službah, tudi v šolstvu, ne bi mogli več opravičevati počasnega samoupravnega razvoja s šibko materialno osnovo, kajti tudi tu se je obrnilo na bolje, čeprav še vedno ne moremo govoriti o urejeni materialni osnovi samoupravljanja.

Gre torej za veliko bolj resne ovire, za ovire, ki so zakoreninjene v mišljenju ljudi. Nekateri namreč še vedno gledajo na samoupravljanje kot na »nebodigatreba«. Prav ti posamezniki, ki pa so pogosto vodilni delavci, se nagibajo k birokratskim in avtokratskim odločitvam. Samoupravni organi imajo v takšnih razmerah seveda le formalne pristojnosti, kolektivi pa še tega ne. Zaskrbljujoče je to, da se mnogokje kolektivi sprijaznijo s takšnimi razmerami in se niso pripravljeni zoperstaviti birokratski samovolji posameznikov, kar ni redko posledica preskromne razgledanosti in družbene osveščenosti članstva, velikokrat pa si člani kolektivov ne upajo uveljaviti svojih samoupravnih pravic iz strahu pred posledicami.

Na te probleme so na kranjskem posvetu navezali vprašanja in neposrednega odločanja kolektiva v upravljanju. Razen redkih izjem je po večini obveščanje silno zanemarjena oblika soodločanja kolektiva v samoupravnih odnosih, so poudarjali udeleženci posveta. Člani kolektivov pogosto ne vedo, o čem razpravljajo njihovi samoupravni organi, za sklepe pa zvedo bolj po naključju in po ovinkih. Zavoljo tega pogosto prihaja v kolektivih do nesporazumov, nejevolje. Vse to seveda vnaša malodušje v kolektive, jemlje voljo do dela in zaupanje v moč neposrednega upravljanja. Na eni od šol v kranjski občini so na primer nekaj dni zapored srečavali »nekega« tovariša in se spraševali, kdo neki je. Končno pa so le izvedeli, da je to njihov novi direktor. Ali: komisija za pravilnike je ponovno pretresla pravilnik o nagrajevanju in vnesla vanj spremembe, vendar so zato izvedeli prizadeti posamezniki šele ob izplačilu osebnih dohodkov, ki se je medtem spremenil.

Po mnenju udeležencev prihaja do takšnih in podobnih nepravilnosti najpogosteje v manjših, a v družbenih službah številnih kolektivih. Mnogokje, še posebej pa v šolah, so »tiha« trenja med posameznimi skupinami delavcev — med mlajšimi in starejšimi tovariši — ki pa imajo veliko bolj »glasne« posledice. Posamezne skupine ščitijo

(Nadaljevanje na 2. strani)

REZERVIRANI STOLPEC

Boris Praprotnik

predsednik sindikalne podružnice kmetijske zadruge v Radovljici

● **Kako pri vas skrbite za stanovanja delavcev? Koliko stanovanj ste zgradili in koliko ljudi je še brez strehe?**

Naša zadruga je porabila za gradnjo stanovanj precej denarja. Toda veliko naših delavcev še vedno nima primerne strehe nad glavo. Najhuje pa je, da delavci bežijo iz kmetijstva v industrijo. Tako izgubljamo hkrati z najboljšimi delavci tudi stanovanja, ki smo jih zgradili za naš denar. Na Bledu smo pred leti zgradili stanovanjski blok. V njem stanujejo samo še dva ali trije delavci, ki so pri nas zaposleni, vsi drugi stanovalci pa so se že zaposlili pri drugih podjetjih. Sodne odpovedi niso učinkovite, ker sodišče ne more ljudi izseliti, ker pač nimajo kam. Spori se vlečejo v nedogled. Tudi v Poljčah nam stanovanjski sklad izkoriščajo delavci, ki niso zaposleni v zadrugi. V naša stanovanja v Poljčah se je nasilno vselil delavec iz jeseniške železarne, ki ga z dvema majhnima otrokoma ne moremo vreči na cesto.

Za zdaj imamo še razmeroma najmanj skrbi s stanovanji samcev. Zanje smo na Bledu zgradili samska stonavanja. Tako smo težak stanovanjski problem vsaj za samce za silo uredili.

Franc Marinič

predsednik sindikalne podružnice Tovarne kovčkov in usnjenih izdelkov, Domžale:

● **Je res, da v letošnjem letu ni namenila vaša delovna organizacija niti dinarja za regresiranje letnega oddiha? In kaj ste pravzaprav ukrenili, da bi kar največ vaših ljudi izrabilo dopust za resničen oddih...?**

Že nekaj let v naši delovni organizaciji gremo meseca julija vsi skupaj na kolektiven dopust. Zanj smo se odločili zaradi proizvodnje, ki zahteva kar najbolj kompletno zasedbo.

Letošnji dopust pa je razmeroma malo naših delavcev izkoristilo za prave počitnice. Vsekakor manj kot minulo leto. Točnih podatkov o tem še nimamo, vendar računam, da je le manj kot četrtina članov naše delovne organizacije izrabila proste dni za oddih.

Kje so vzroki...? Verjetno v tem, da ni namenila naša delovna organizacija niti dinarja za regresiranje letnega oddiha. Kot nadomestilo za K-15 je sicer prejel sleherni član kolektiva po 15 tisočakov, vendar sodim, da to še ne pomeni dovolj visoke stimulacije za oddih delavcev. Seveda je izvršni odbor sindikalne podružnice predlagal upravnemu odboru, da bi namenili del sredstev za regresiranje dopustov, pa smo naleteli na gluha ušesa. Upravni odbor je menil drugače. Sodil je, da je nadomestilo za K-15 že kar dovolj za počitnice. Tako je bil predlog sindikata zavrnjen, rezultati takšnega varčevanja pa so znani...

Miha Haler

osnovna šola Artiče, član ObSS Brežice

● **V zadnjih dveh letih je vaša občinska skupščina odmerila za osnovne potrebe osnovnega šolstva približno 40 % več sredstev kot prejšnja leta. Ali rešuje občinska skupščina s podobnim razumevanjem tudi vprašanja družbenega standarda prosvetnih delavcev?**

Čudimo se, da je občinska skupščina lahko dala za družbeni standard prosvetnih delavcev v zadnjih treh letih več sredstev kot v vseh povojnih letih. Učitelji okoliških šol so dobili na primer 18 družinskih stanovanj in dve garsonjeri, s čimer smo v glavnem rešili stanovanjski problem učiteljev na okoliških šolah. Z novimi stanovanji pa smo pridobili dvoje: učitelji so prišli do stanovanj, hkrati pa so izpraznili šolske prostore, ki smo jih lahko preuredili za šolsko delo. Pri nas v Artičah na primer smo imeli poprej le eno učilnico in zbornico in zato smo učili kar na desetih krajih. Zdaj imamo lahko pouk samo v šoli, uredili pa smo si lahko tudi kabinet. Vse to kaže, da investira občinska skupščina v šolstvo veliko sredstev.

Poleg stanovanjskih problemov pa rešujemo uspešno tudi druga vprašanja družbenega standarda. Letos smo na primer ob pomoči sindikata prvič dobili namenska sredstva za regrese pri letnem oddihu. Pametno smo jih uporabili. En del regresa smo razdelili med učitelje, drugi del pa smo namenili za nakup weekend hišic. Tako smo dobili brežiški prosvetni delavci prve počitniške domove.

Stanko Rebula

predsednik sindikalne podružnice gostinskega podjetja Tabor v Sežani

● **Gostinski delavci precej pogosto menjajo službe. Bežijo tja, kjer več zaslužijo. Kako se vaše podjetje upira takšnim selitvam?**

V gostinstvu zaslužki niso najboljši. To je vzrok, da ljudje večkrat menjajo podjetje. Naše podjetje je s svojimi osebnimi dohodki med najslabšimi v občini. Zelo nas namreč bremeni odplačevanje anuitet, saj smo pred leti zgradili nov hotel. Tudi dajatve občini niso majhne. Tako za naše delo ne dobimo, kar bi zaslužili. Letos so nas zapustile kar 4 snažilke, natakar in kuhar. Odšli so v turistične kraje, kjer so ljudje bolje nagrajeni za svoje delo. Vsako leto ob začetku sezone se znajdemo pred tem, da nas najboljše delovne moči zapuščajo. Z manjšim številom osebja pa je težko obdržati red in disciplino na delovnem mestu. Če si bomo hoteli pridobiti glas dobrega podjetja, pa bomo morali tudi popraviti čut do dela, saj vsakdo gostišče ceni po tem, kako z njim ravnajo in kakšno vzdušje je v gostišču.

ZA POSTOPNO ali takojšnjo združitev?

Predsedstva občinskih sindikalnih svetov Izole, Pirana, Kopra in Sežane so razpravljala o različnih možnostih za bolj koordinirano, s tem pa tudi za bolj učinkovito delo

Spoznanje o nujnosti večje koordinacije dela med sindikalnimi sveti slovenskih obalnih občin, ki naj bi zagotovila večjo učinkovitost njihovega dela, se ni porodilo šele v sedanjem času, ko v sindikatih nasploh veliko razmišljamo o novih organizacijskih oblikah in novih metodah dela. To spoznanje zori že dlje, dejstvo, da ni že do sedaj dalo konkretnejših rezultatov, pa moramo pripisati odporu, ki ni prihajal iz sindikalnih vrst.

Minuli teden so se v Kopru sestala predsedstva občinskih sindikalnih svetov Izole, Pirana, Kopra in Sežane, da se pogovorijo o medsebojnem sodelovanju in o različnih možnostih za to sodelovanje. Ta pogovor so narekovala ista vprašanja, ki so sedaj v ospredju razprav tudi v drugih sindikalnih forumih: kako organizirati delo, da bi sindikati bolj uspešno posegli v družbeno-politična in družbeno-gospodarska dogajanja, s kakšno organizacijo omogočiti bolj poglobljeno reševanje različnih perečih vprašanj, kako zagotoviti večji vpliv članstva na politiko sindikalnih vodstev, kako zagotoviti boljše programiranje dela sindikalnih organizacij itd.

Skratka — gre za izboljšanje dela in za krepitev vloge sindikatov, te možnosti pa v sindikatih omenjenih občin vidijo predvsem v različnih možnostih povezovanja in sodelovanja med občinskimi sindikalnimi vodstvi. Izola, Piran, Koper pa tudi Sežana imajo v svojem življenju mnoge stične točke, kar seveda velja tudi za problematiko, s katero se ukvarjajo občinski sindikalni sveti teh občin, pa tudi njihovi odbori strokovnih sindikatov. In če že ramišljamo o večji regionalni povezavi med sindikalnimi organizacijami, potem so takšna razmišljanja prav gotovo realna tudi — ali pa morda predvsem — v naših obalnih občinah.

Na sestanku v Kopru člani predstavnikov občinskih sindikalnih svetov Izole, Pirana, Kopra in Sežane sploh niso postavljali vprašanja, ali je tesnejše medsebojno povezovanje sindikatov teh občin potrebno, temveč so zelo živahno razpravljali samo o oblikah, v katerih naj se to sodelovanje razvije. Lahko bi rekli, da se je vsa razprava gibala samo okoli naslednjega vprašanja: ali k tesnejšemu medsebojnemu soddelovanju iti postopoma, ali pa sprejeti radikalne ukrepe, to se pravi takojšnjo združitev štirih občinskih sindikalnih svetov.

Mnenja o tem so bila različna in članom predsedstev štirih občinskih sindikalnih svetov se je zato tudi zdelo najpravilneje, da posebna komisija, ki so jo za to pooblastili, izdela dva variantna predloga za medsebojno sodelovanje, o katerih naj se izjasnijo plenumi občinskih sindikalnih svetov Izole, Pirana, Kopra in Sežane.

Po prvi varianti, katere osnovne značilnosti so se izoblikovale že v razpravi, bi za omenjene štiri občine ustanovili medobčinski sindikalni svet, kateremu bi dali določene operativne naloge, zlasti na področju raznih služb, kot so na primer: zdavstvo, šolstvo, urbanizem, socialno zavarovanje, turizem itd. Če bi ta medobčinski sindikalni svet dobro deloval in uspešno razreševal naloge s svojega področja, potem tudi ne bi bilo več ovir za ustanovitev enotnega sindikalnega vodstva; če pa se ta način sodelovanja v praksi ne bi obnesel, potem bi pač razmišljali o drugačnih oblikah medsebojnega sodelovanja.

Druga varianta pa predvideva, da se plenumom občinskih sindikalnih svetov predloži takojšnja združitev — s tem, da bi hkrati okrepili vlogo stokovnih sindikatov, od katerih bi vsak imel svoj sedež v tistem kraju, kjer je njegova dejavnost najbolj razširjena. Tako bo na primer sindikat delavcev industrije in rudarstva imel svoj sedež v Kopru, sindikat delavcev družbenih služb prav tako v Kopru, sindikat delavcev storitvenih dejavnosti v Piranu itd.

Ostane torej, da se plenumi občinskih sindikalnih svetov štirih občin odločijo, kakšna koordanicija dela se jim v sedanjem času zdi najbolj primerna in seveda tudi najbolj realna. Razmišljanja o reorganizaciji sindikatov na tem področju imajo seveda za cilj izboljšanje dela in krepitev vloge sindikatov, ta pa bo možno doseči samo, če dodo našli takšne organizacijske oblike dela in takšno vsebino dela, ki bo članstvu sindikata najbolj blizu. Sicer pa — in to so tudi poudarili na koprskem sestanku — je zagotovitev boljšega dela sindikatov odvisna predvsem od tega, kako bomo uspeli osamosvojiti sindikalne podružnice in zagotoviti takšno njihovo aktivnost, kot je potrebna v sedanjem času. Če bo delo sindikalnih podružnic dobro, potem tudi ne bo posebnih problemov z njegovim organizacijskim povezovanjem in usklajevanjem.

M. P.

Izjava podjetja »Hmezad«

V Delavski enotnosti štev. 40, 13. oktobra 1966, je bila na drugi strani časopisa objavljena izjava predsednika sindikalne podružnice HMEZAD, obrata kmetijskega kombinata za izvoz hmelja, Žalec, tov. Jožeta Aubrehta.

Želimo pojasniti javnosti, da ta izjava predstavlja le mnenje tov. Aubrehta, ne pa tudi mnenja še manj pa izjave kolektiva HMEZAD. Ne pripisujemo toliko važnosti dejstvu, da v izjavi navedeni podatki o proizvodnji, izvozu, doziranju in o domačih potrebah niso točni; menimo pa, da se ostali obrati Kmetijskega kombinata Žalec upravičeno čutijo prizadete zaradi navedbe, da je le naš obrat rentabilen, dočim so vsi ostali obrati pasivni. Splošno je znano, da posluje HMEZAD že dolga leta kot komisionar in predstavlja njegov dohodek izključno le marža. S to maržo pa seveda ne moremo nikogar podpirati in tudi nihče ne more živeti na naš račun. Zato obsojamo izjavo tov. Aubrehta in poudarjamo, da gre pri tem le za spodrsljaj ene osebe, ne pa za stališče kolektiva HMEZAD.

HMEZAD,
obrat Kmetijskega kombinata
za izvoz hmelja,
Žalec

SINDIKAT VELJA TOLIKO — KOLIKOR DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

svoje materialne koristi še posebno pri delitvi osebnih dohodkov. Tako smo slišali na posvetu da znašajo na neki šoli razlike v osebnih dohodkih med začetnikom in profesorjem z dolgoletno delovno dobo le dobrih 13 tisoč, kajti »vajeti« imajo v rokah mlajši ljudje. Na drugi šoli pa znaša ta razlika kar 50 tisoč v dobro starejšim tovarišem, kajti tu je v večini starejša generacija.

LAHKO GOVORIMO O ZMANJŠEVANJU VLOGE SINDIKATA?

Ob vseh teh problemih so se predstavniki sindikata delavcev družbenih služb na posvetu vendarle vprašali: zakaj je ob vseh teh nepravilnostih, ki tako močno škodujejo samoupravnim odnosom, zamrla beseda sindikata? Mnogi so ugotavljali, da stoji sindikat v njihovi delovni organizaciji na stranskem tiru. Prav jim pride po večini le za različne nabiralne akcije, za barantanje s tekstilnimi ostanki in ozimnico. Nekateri so menili, da samoupravni organi in vodilni delavci podcenjujejo politično vlogo sindikata, da predstavnikov sindikata ne vabijo niti na seje samoupravnih organov, če pa jih že, potlej se to zgodi tik pred sestankom, da se ne morejo prej posvetovati s člani kolektiva. Vendar tudi s tem, ko le-ti prisostvujejo sejam, ne morejo kaj prida zastopati sindikata in uveljaviti mnenja članstva, saj je v samoupravnih organih začelo prevladovati stališče, da sindikalni funkcionar govori le v svojem imenu. Takšnih pomislekov pa nimajo, kadar spregovorijo vodilni delavci. In čim višji položaj ima govornik, več odtehta njegovo mnenje.

Mar je čudno, da se je zavoljo takšnega podcenjevanja sindikata eden od udeležencev posveta v imenu svojega kolektiva vprašal, ali je sindikat v njihovi delovni organizaciji sploh še potreben. Najbrž ne bi mogel na vprašanje nihče bolj prepričljivo odgovoriti, kot so to storili nekateri predstavniki šolskih in zdravstvenih kolektivov: sindikalna organizacija nam je danes, ko se spoprijemamo s tehnokratsko samovoljo posameznikov, najmanj toliko potrebna, kot je bila nekoč. Tam, kjer je sindikalno vodstvo delovno — so še menili — in se v svojih stališčih opira na članstvo, vzbuja pri vodilnih delavcih spoštovanje, ker le-ti vendar spoznavajo, da je tako rekel in odločil delovni kolektiv in da takšne volje ne kaže podcenjevati. Sindikat spremlja delo samoupravnih organov in če ti želijo sprejeti odločitve, ki so v nasprotju z mnenjem kolektiva, potlej sestavi izvršni odbor po posvetu s kolektivom svoj predlog.

Takšni demokratični medsebojni odnosi seveda ne nastajajo sami po sebi, potrebno pa jih je ustvariti. In kdo ima pri tem bolj pomembno vlogo kot sindikat? Resnici na ljubo je potrebno povedati, da so ob takšni iskreni izmenjavi mnenj na kranjskem posvetu prevladale pozitivne izkušnje in da so tisti posamezniki, ki so sprva še dvomili v pomen sindikata, v nadaljevanju razprave svoje mnenje spremenili.

Res je, da sestavljamo sindikat vsi, je bilo slišati na posvetu, potem ko so govorili o pripravah na občne zbore, vendar je njegova dejavnost in vloga odvisna tudi od sindikalnega vodstva. Skrbna izbira kadrov in izoblikovani programi o delu sindikalnih organizacij morajo zato na bližnjih občnih zborih pomeniti mejnik v delu sindikata. Ne sme se več primeriti, tako kot je to bilo v prejšnjih letih, da bi na občnih zborih prebrali v naglici napisano poročilo dotedanjega vodstva, na hitro opravili volitve in se, ne da bi kolektiv razpravljal, razšli.

I. VRHOVČAK

V PTUJU SE PRIPRAVLJAJO NA KONFERENCO SAMOUPRAVLJAVCEV

Obsežne priprave

Minuli teden se je konstituiral politični odbor za sklic konference samoupravljavcev v ptujski komuni. Vanj so imenovale svoje predstavnike vse družbeno politične organizacije v komuni in tudi občinska skupščina. Sindikati so prevzeli pobudo za sklic konferenc samoupravljavcev v delovnih organizacijah, občinski odbor socialistične zveze pa za sklic konferenc samoupravljavcev krajevnih skupnosti.

Sodeč po oceni tistih članov, ki so posegli v razpravo na prvi seji na novo ustanovljenega političnega odbora za pripravo konference samoupravljavcev ptujske občine, so zlasti v delovnih organizacijah s področja gospodarstva zelo resno vzeli bližnje konference in zbore samoupravljavcev. Zato tudi ne more biti naključje, da so v nekaterih delovnih organizacijah — in še posebej pa delovnih enotah — že opravili konference samoupravljavcev, predvidoma pa naj bi jih v celoti zaključili tja do decembra letos.

Toda kot je precejšnje zanimanje za konference samoupravljavcev v gospodarskih organizacijah, toliko slabše je v delovnih kolektivih družbenih služb, v obrti, trgovini, gostinstvu, skratka, v storitvenih dejavnostih. Zato so si člani novoustanovljenega političnega odbora zadali za eno od prvih nalog, da razgibajo zlasti v teh kolektivih priprave na konferenco samoupravljavcev in da jih opozore na možnosti vplivanja na nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov, kar pa prav gotovo lahko zagotovi dobro organizirana konferenca samoupravljavcev. In medtem ko so sindikati prevzeli pobudo za sklic konferenc v delovnih organizacijah, je občinski odbor socialistične zveze prevzel nalogo, da organizira konference samoupravljavcev v krajevnih skupnostih, občinska skupščina pa si je zadala nalogo, da analizira delovanje samoupravnega mehanizma v komuni in da preko svojih strokovnih služb pripravi vse potrebne analize in študije o problematiki v nadaljnjem razvoju nekaterih najbolj perečih ekonomskih in družbenih odnosov.

Politični odbor pa je za čim bolj uspešno pripravo občinske konference samoupravljavcev imenoval tudi nekatere komisije, ki naj bi proučile probleme v razvoju samoupravnih odnosov. Tako sta bili ustanovljeni komisiji, ki naj bi zbirali in proučili gradivo s konferenc samoupravljavcev v krajevnih skupnostih in s konferenc v delovnih organizacijah. Mimo teh pa je politični odbor imenoval še posebne strokovne komisije, ki bodo analizirale problematiko samoupravljanja v družbenih službah, v industriji, v kmetijstvu in živilski industriji, v gradbeništvu, v prometu in zvezah ter v storitvenih dejavnostih. Delo v odboru pa so si organizirali tako, da je vsak član zadolžen za priprave v nekaterih delovnih organizacijah, pri čemer naj bi aktivno sodeloval in nudil tudi vso potrebno pomoč.

S tako zasnovanimi pripravami na občinsko konferenco pa si v Ptuju obetajo, da bodo posegli v tiste zares aktualne probleme nadaljnjega razvoja samoupravnih odnosov, katerih rešitev je odvisna v prvi vrsti od njih samih. Občinska konferenca pa naj bi po tej poti zares postala učinkovita tribuna vseh samoupravljavcev tako v delovnih organizacijah kot v krajevnih skupnostih

an

... v jugoslovanskih sindikatih

Kriza premogovnikov

Centralni svet

Doslej je bilo že veliko sestankov o tako imenovani četrti krizi premogovnikov v poslednjih petnajstih letih. Na to temo pa je izzvenel tudi posvet s predstavniki jugoslovanskih premogovnikov, ki ga je pred dnevi sklical CO sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije v sodelovanju z Zvezno gospodarsko zbornico.

V razpravi so udeleženci poudarili, da naj bi po družbenem planu do leta 1970 povečali kapacitete premogovnikov za 12,5 milijona ton premoga, tako da naj bi tedaj dosegla proizvodnja 41,5 milijona ton. Toda današnje razmere pričajo, da niso izkoriščene niti obstoječe kapacitete, še več, proizvodnja je v letošnjih devetih mesecih za 1,4 milijona ton manjša kot pa to predvideva plan. In kljub zmanjšani proizvodnji premoga so še vedno polna skladišča premogovnikov.

Skratka, premog je postal na jugoslovanskem tržišču predrag in potrošniki so se preusmerili na druga goriva in pogonska sredstva. Začarani krog te petnajstletne krize premogovnikov pa je v tem, da v rudnikih niso sposobni modernizirati proizvodnje premoga, ker imajo premalo sredstev v skladih. Ob tej zagati, v kateri so se znašli premogovniki, pa so udeleženci posveta menili, da je toliko bolj neupravičena izredno močna družbena akumulacija na račun premogovnikov, saj na primer znašajo prispevki na osebne dohodke v elektroindustriji 15 %, v industriji nafte 16 %, medtem ko v premogovnikih celo 32 %.

Zbor samoupravljavcev Zagreba

Hrvatska

Zadnje dni oktobra je bil zbor samoupravljavcev v gospodarstvu Zagreba. Kakih 700 delegatov je na njem zastopalo interese približno 300.000 proizvajalcev. Organizator zagrebškega zbora samoupravljavcev je bil mestni sindikalni svet. Uvodni referat o aktualnih problemih samoupravljanja v gospodarskih organizacijah Zagreba je imel sekretar Izvršnega komiteja CK ZK Hrvatske Mika Tripalo, v razpravo pa je posegel tudi predsednik jugoslovanskih sindikatov Svetozar Vukmanović-Tempo.

Za zbor je bilo pripravljenih 16 koreferatov, v razpravo pa je poseglo kakih 200 delegatov. Delo zbora je potekalo na plenarnem zasedanju in v treh komisijah: v komisiji za vprašanja razvoja neposrednega samoupravljanja, v komisiji za pogoje gospodarjenja in materialno osnovo samoupravljanja ter v komisiji za organizacijo metod delovanja samoupravnega sistema. Zbor samoupravljavcev je sprejel tudi sklep, da naj se osnutek zaključkov pripravi v dvajsetih dneh, nato pa naj bi ga prediskutirali v vseh delovnih kolektivih gospodarskih organizacij Zagreba in ga šele nato sprejeli kot definitiven tekst zaključkov na naslednjem zboru samoupravljavcev, ki bo še decembra letos.

V popolno decentralizacijo

Bosna in Hercegovina

V tovarni natron papirja v Maglaju so storili nov korak v razvijanju samoupravnega sistema. Pred dnevi so namreč na sestanku samoupravnega aktiva tovarne soglasno osvojili predlog, naj bi s 1. januarjem prihodnjega leta prenesli celotni dohodek na delovne enote.

To novo smer v razvoju samoupravnih odnosov so v Natronki poimenovali popolno decentralizacijo. Z njo pa si obetajo uresničiti tri osnovne težnje: uvedli naj bi obračun med delovnimi enotami po ekonomskih cenah, celotni dohodek in skladi naj bi se poslej formirali po delovnih enotah, ukinili pa naj bi ob tem centralne sklade delovne organizacije.

Ali bo peticija zalegla?

Srbija

V trgovskem podjetju Trgocentar v Zaječaru je prišlo te dni do resnega komflikta. Dvajset delavcev tega podjetja je namreč poslalo na občinski sindikalni svet protestno peticijo, v kateri navajajo, da nekateri vodlini v delovni organizaciji s svojimi postopki duše samoupravljanje v podjetju, da njihovi poslovni ukrepi zavirajo razvoj delovne organizacije, da se je v podjetju razpasla navada potovanj po domovini in tujini, da nihče ne vpraša za mnenje kolektiv, kadar se uzakonjujejo pomembne odločitve...

Že pred to peticijo so delavci na sestankih kolektiva in na sindikalnih sestankih opozarjali na številne nepravilnosti in slabe odnose v podjetju. Toda razmere so se doslej spremenile le v toliko, da so morali nekateri najbolj glasni kritiki »svojevoljno« zapustiti kolektiv, ali pa so bili na »svojo željo« prestavljeni na druga delovna mesta.

Zdaj v kolektivu podjetja Trgocentar vendarle le upajo, da bo peticija dvajsetorice zalegla.

NA TEMO: OBČINSKI ZBORI RO SINDIKATOV SO DOLŽNI ODGOVORITI NA VPRAŠANJI:

KAKO IN KDAJ?

Med zaključki, ki jih je predsedstvo Republiškega sveta ZSS sprejelo na zadnji seji po razpravi o pripravah na občne zbore in na volitve v sindikalnih organizacijah, je nedvomno najpomembnejši, naj tokrat organizirajo občne zbore sindikalnih podružnic ter oblikujejo programe dela sindikatov kakor tudi, da naj razpravljajo o kadrovskih vprašanjih predvsem sindikati. Zveza sindikatov — njeni organi: ObSS in Republiški svet ZSS — naj posameznim sindikatom le pomagajo organizirati volitve, konkretno pa naj razpravljajo in odločajo le o svojih programih dela in organizacijskih in kadrovskih vprašanjih. To pomeni, da je po sklepu predsedstva RS ZSS celotna organizacija priprav na občne zbore sindikatov v Sloveniji v rokah republiških odborov sindikatov. Takšen sklep predsedstva tudi v celoti ustreza vsebini dela sindikatov, saj lahko organi sindikatov v večji meri kot organi zveze sindikatov oblikujejo konkretne predloge programov dela v sindikalnih organizacijah za naslednje obdobje.

Ko smo tako načelno opredelili naloge sindikatov in zveze sindikatov v pripravah na občne zbore sindikalnih organizacij, se zastavlja vprašanje, kaj so vodstva posameznih sindikatov in zveze sindikatov dolžna storiti, da bodo občni zbori sindikalnih organizacij dobro pripravljeni in da nam jih bo uspelo pravočasno zaključiti. Zato najprej:

Koliko časa je na voljo za občne zbore?

Sindikalne podružnice in sindikalni odbori delovnih organizacij so imeli svoje zadnje občne zbore decembra leta 1964 ter januarja, februarja in marca leta 1965. Statuti sindikatov in statuti ZSJ določajo za vodstva sindikalnih podružnic in sindikalnih odborov dveletno mandatno dobo, to pa pomeni, da izvršnim odborom sindikalnih podružnic in odbornikom sindikalnih odborov delovnih organizacij poteka mandat od decembra letos do marca prihodnjega leta.

Kakšna je naloga sindikatov, ki so dolžni poskrbeti, da bomo občne zbore v sindikatih pravočasno vsebinsko pripravili in zaključili. Predvsem morajo republiški odbori posameznih sindikatov določiti datume — skrajne roke — za izvedbo občnih zborov sindikalnih podružnic in sindikalnih odborov delovnih organizacij, uskladiti jih morajo s predvidenimi roki svojih občnih zborov in kongresov posameznih sindiktov.

Kdaj morajo biti občni zbori republiških odborov sindikatov in kongresi posameznih sindikatov?

Republiški odbori sindikatov so imel isvoje občne zbore leta 1963, to pa pomeni, da jim poteče štiriletni mandat prihodnje leto. Tudi kongresi sindikatov Jugoslavije bodo — razen kongresa sindikata gradbenih delavcev — vsi v prihodnjem letu, tako da so republiški odbori sindikatov dolžni določiti tudi skrajne roke za izvedbo občnih zborov občinskih odborov sindikatov in področnih odborov sindikatov v tistih občinah oziroma področjih, kjer takšne odbore imajo ali jih nameravajo imenovati. Vsi republiški odbori sindikata so zato dolžni sprejeti sklep o sklicu občnega zbora, določiti datum občnega zbora ter opraviti vse tehnične, organizacijske, vsebinske in kadrovske priprave za svoj občni zbor.

Kakšne pa so naloge občinskih in mestnih sindikalnih svetov v pripravah na svoje občne zbore?

Občinskim svetom Ajdovščina, Idrija, Ilirska Bistrica, Izola, Lenart, Nova Gorica, Koper, Piran, Postojna, Sežana in Tolmin bo potekel mandat prihodnje leto spomladi, v tem času mora sklicati občni zbor tudi ObSS Vrhnika, vsi drugi pa prihodnje leto jeseni, ker bodo morali sklice uskladiti s pripravami na občni zbor republiškega sveta ZSS, kateremu bo potekel mandat aprila leta 1968.

Pa Zveza sindikatov Jugoslavije?

Svoj kongres je imela aprila leta 1964, tako da bo centralni svet ZSJ o pripravah na svoj kongres sklepal verjetno v istem obdobju kot republiški svet ZSS.

Po tem kratkem pregledu delovnih nalog, ki so jih dolžni opraviti sindikati v pripravah na občne zbore sindikalnih organizacij, da bi uresničili določila statuta, je moč ugotoviti, da je sedaj najbolj neposredna naloga sindikalnih organizacij v Sloveniji: priprava na občne zbore in volitve v sindikalnih podružnicah.

Kakšne so glavne organizacijske naloge sindikalnih podružnic pred občnimi zbori?

Podružnice morajo izvoliti izvršni odbor podružnice ter nadzorni odbor. V tistih delovnih organizacijah, v katerih deluje po več podružnic, pa tudi delegate za občni zbor sindikata delovne organizacije. Sindikalne podružnice so dolžne izvoliti delegate za občni zbor občinskega odbora sindikata v podružnicah tistih občin, kjer ta občinski odbor imajo.

Kako se vsebinsko pripraviti na občne zbore?

Tudi na to vprašanje so dolžni odgovor republiški odbori sindikatov in občinski odbori. Doslej je o tem razpravljalo — o čemer smo v našem listu že poročali — le predsedstvo RO sindikatov delavcev industrije in rudarstva.

V. B.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 starih din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 starih din — polletna 13 N-din — 1300 starih din in letna 26 N-din — 2600 starih din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in klišeji ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana

Delovnim enotam vse samoupravne pravice

(Nadaljevanje s 1. strani)

Razpravljali so tudi o izvajanju določil v samoupravnih aktih. Nekateri delavski sveti v hrastniških podjetjih imajo namreč posebne organe, ki bede nad tem, kako se v praksi izvajajo sprejete samoupravne norme. Osnovna ugotovitev o tem pomembnem področju je bil predlog o ustanovitvi ne kakšnega osrednjega občinskega organa, ki pa ne bi nadziral samoupravnih aktov, ampak bi skušal delovati usmerjevalno.

Zde informiranosti neposrednih proizvajalcev o vseh bistvenejših zadevah pa so na konferenci predlagali, naj bi v občini ustanovili osrednje glasilo organov samoupravljanja. To bi bila namreč lepa možnost, da bi neposredni proizvajalci ne poznali le razmer v svojih podjetjih, ampak v vsej občini. Menili so, da bi to omogočilo mobilizacijo vseh delovnih kolektivov v tistih zadevah, ki so osrednjega pomena za vse občane v komuni.

Občinska konferenca delavskih svetov je sklenila s temi zaključki seznaniti vse organe samoupravljanja v gospodarskih organizacijah. Delavski sveti naj bi o zaključkih razpravljali in na njihovi osnovi sprejeli program svojega dela. Sklenili so še, da bo prihodnja občinska konferenca delavskih svetov gospodarskih organizacij spomladi prihodnje leto, na kateri bi pregledali uveljavljanje teh zaključkov. Prihodnje dni pa začenja sindikalni svet v Hrastniku skupaj s sindikalnimi aktivi delovnih organizacij družbenih služb priprave na občinsko konferenco samoupravnih organov v družbenih službah.

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

● LJUBLJANA-BEŽIGRAD

Nedavni plenum Občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Bežigrad je samo potrdil, da samoupravni organi na območju te občine v minulem letu niso imeli v svojih rokah kadrovske politike. Splošna ugotovitev plenuma je tudi bila, da ostajajo v predalih vsa priporočila sindikatov za smotrnejšo in bolj učinkovito kadrovsko politiko, da dosedanja prizadevanja za izboljšanje kadrovskih vprašanj niso obrodila uspehov.

Izkušnje iz minulega obdobja potrjujejo ugotovitev, da težave v gospodarstvu niso samo objektivne narave in samo posledice gospodarske reforme. V številnih primerih namreč lahko ugotavljamo, da so neposredni rezultati gospodarjenja odraz neustrezne kadrovske strukture zaposlenih v celoti in v številnih primerih tudi strukture vodilnih kadrov. To dokazujejo predvsem neutemeljena proizvodna usmeritev, nekvalitetno in nestrokovno urejanje samoupravnih aktov, premajhna vloga samoupravnih organov pri urejanju notranjih odnosov, primeri samovolje itd.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovska vprašanja pri občinski skupščini Ljubljana-Bežigrad meni, da delovne organizacije ob reelekciji v mnogih primerih niso ukrepale tako, da bi si izboljšale strukturo vodstvenega kadra in tako tudi po tej poti zagotovile smotrnejše gospodarjenje. Zato ni naključje, da ima danes od 51 anketiranih delovnih organizacij na območju občine Ljubljana-Bežigrad na primer komaj vsak tretji direktor visoko izobrazbo, da vsak tretji nima priznane niti srednje izobrazbe. Zanimivo je, da imata od preostalih 21 direktorjev le dva višjo izobrazbo, drugi (35,5 %) pa samo srednjo.

Temeljni zakon o delovnih razmerjih določa, da so dolžne delovne organizacije s statutom določiti dan, ko se prične štiriletna delovna doba ljudem na vodilnih delovnih mestih, značilno pa je, da so skoraj vse delovne organizacije na območju občine Ljubljana-Bežigrad določile za vsa vodilna delovna mesta isti datum za začetek štiriletne dobe. Slabosti take politike pa so v tem, da so vsi zaposleni na vodilnih delovnih mestih istočasno »na preizkušnji«, kar vsekakor negativno vpliva na storilnost dela.

Tako se tudi vsiljuje misel, da so marsikje prišli do sedanjih določil o reelekciji zgolj zato, da so zadovoljili predpisom. Saj če bi v podjetjih pojmovali reelekcijo kot inštrument kadrovske politike, gotovo ne bi bilo danes na območju občine Ljubljana-Bežigrad kar 53 % direktorjev že več kot štiri leta na tem položaju in skoraj 30 % že več kot 10 let.

Na plenumu so zato med drugim sklenili:

● da odgovorni v delovnih organizacijah takoj izdelajo kadrovsko analizo in potlej na podlagi razprave v samoupravnih organih čim prej tudi ukrepajo;

● da je potrebno kadrovske službe v delovnih organizacijah strokovno okrepiti in obenem zagotoviti samoupravnim organom vodenje kadrovske politike v pravem pomenu besede.

-a.

Pravna posvetovalnica DE

● 108. VPRAŠANJE:

Vajencu mesarske stroke, kateremu poteče učna doba 14. 12. 1967, smo na željo in priporočilo vajenske šole, ki jo v tem času obiskuje (tretji letnik), dovolili, da po zaključku šole opravlja pomočniški izpit. Ker bo vajenec opravil pomočniški izpit že po dveh letih učne dobe, nam ni jasno, ali smo pravilno postopali ker smo ga ob izdaji potrdila seznanili, da ga bomo imeli vajenca vse do poteka učne dobe, to je do 14. 12. 1967 — in mu bomo v tem smislu tudi izplačevali mesečno nagrado, skladno z zakonitimi predpisi in našim pravilnikom o osebnih dohodkih. Ker menimo, da zakonite učne dobe ne more spreminjati gospodarska organizacija niti šola, nas zanima, če smo postopali pravilno. Kolikor nismo na pravi poti, nam svetujte, kdaj v takem primeru preneha vajenska doba.

Z. KZ — MOZIRJE

Z zakonom o prenehanju veljavnosti uredbe o vajencih (Uradni list SFRJ, št. 14/65) je uredba o vajencih iz leta 1952, ki je urejevala vprašanja sklenitve in prenehanja vajenske pogodbe ter določala pravice in dolžnosti vajencev, prenehala veljati. Dokler republiška skupščina ne bo izdala predpisov, o vajencih, imajo le-ti vse pravice iz uredbe o vajencih, dokler še trajajo vajenske pogodbe, sklenjene pred uveljavitvijo omenjenega zakona. Ker ste učno pogodbo sklenili še v času, ko je veljala uredba o vajencih, veljajo določila te uredbe za vaš primer. Uredba o vajencih sicer nima določil, ki bi urejala v vprašanju opisano stanje, pač pa je sekretariat zveznega izvršnega sveta za delo dne 7. 3. 1960 pod št. 07-409/1 objavil pojasnila, da se vajenci, ki pred potekom predpisanega roka pouka opravijo zaključni izpit, prenehajo šteti za vajence in se jim prizna strokovna izobrazba kvalificiranega delavca. Po tem pojasnilu, bi vajenska doba vašemu vajencu prenehala s položitvijo pomočniškega izpita, čeprav še ni potekla učna doba treh let.

A. POLJANŠEK

● 109. VPRAŠANJE:

Moja žena, ki se kot lastnica kmetijskega posestva ukvarja s kmetijsko dejavnostjo, je zdravstveno zavarovana po meni, ki sem obvezno zavarovan kot obrtnik. Ali je po meni zavarovana tudi ženina mati, ki živi z nama v skupnem gospodinjstvu kot preužitkarica, ali jo je treba zavarovati po predpisih o zdravstvenem zavarovanju kmetov? Š. V. — LJUBLJANA

Člen 22. temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (Ur. list SFRJ, št. 22/62, 53/62, 15/65 in 29/66) ne šteje tašče med družinske člane zavarovanca, ki so zavarovani po tem zakonu. Kot ožji družinski član zavarovanca so zavarovani zavarovančev zakonec in zavarovančevi otroci: zakonski, nezakonski, posvojeni in pastorki. Kot širši družinski člani pa so zavarovani, če jih zavarovanec preživlja: otroci, ki jih je vzel zavarovanec k sebi in jih preživlja — vnuki, bratje in sestre ter drugi k sebi vzeti otroci — in zavarovančevi starši — očim in mačeha, posvojitelj, stari oče in stara mati. Vaša tašča torej ni zdravstveno zavarovana po tem zakonu.

Po 2. odst. 3. člena temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju kmetov (Uradni list SFRJ, št. 25/65), se za kmete, ki so obvezno zavarovani, štejejo tudi gospodinjski člani oseb, ki se ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo kot z izrednim poklicem, pod pogojem, da jih te osebe preživljajo.

Zato menimo, da je dolžna vaša žena kot kmetovalka prijaviti v socialno zavarovanje svojo mater oziroma vašo taščo in zanjo plačevati obvezne prispevke.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

MORJE JE ZALILO TARTINIJEV TRG V PIRANU IN ŠKODA JE PRECEJŠNJA. OTROCI PA NANJO NE MISLIJO, KAJTI NADVSE PRIJETNO JE ČOFOTATI DO KOLEN PO VODI

VODSTVA V SINDIKALNIH ORGANIZACIJAH NAJ BODO TAKŠNA, DA BODO ODRAŽALA VOLJO IN RAZPOLOŽENJE NAJBOLJ NAPREDNEGA DELA DELAVSKEGA RAZREDA

Politika kadrovanja v sindikatih

(Nadaljevanje s 1. strani)

smisla, pa tudi nekvalificirane delavce, ki so dobri sindikalni aktivisti. Čeprav je tako, pa vendarle moramo upoštevati, da visoka strokovna struktura političnih vodstev praviloma vedno daje zagotovilo za večjo učinkovitost in boljše potencialne možnosti za uspešno politično aktivnost. Prav takšno spoznanje nas je navajalo na to, da smo v zadnjih letih včasih celo preveč vneto poudarjali potrebo po visokostrokovnih kadrih sindikalnih podružnic. Razmeroma visoka strokovna struktura v triindvajsetih izvršnih odborih je prav gotovo posledica takšnih prizadevanj.

V našem primeru smo glede kvalifikacijske strukture izvršnih odborov lahko popolnoma zadovoljni, posebno še zaradi dejstva, da 44 % članov omenjenih izvršnih odborov predstavljajo visokokvalificirani in kvalificirani delavci, ki nosijo največji del bremena neposredne proizvodnje na svojih ramah.

Strokovna struktura v triindvajsetih izvršnih odborih sindikalnih podružnic:

Inženirji	Ekonomisti	Tehniki	Delovodje	Delavci v admin. in d. sl.	VK delavci	KV delavci	PK delavci	NK delavci	SKUPAJ
10	2	37	22	59	23	88	12	—	253
4%	1%	14%	9%	23%	9%	35%	5%	—	100%

TODA STVARI JE TREBA POGLEDATI ŠE Z DRUGEGA ZORNEGA KOTA

Ne moremo namreč mimo dejstva, da v vsaki delovni organizaciji, oziroma sindikalni podružnici obstajajo določena protislovja med posameznimi skupinami ljudi, odvisno od tega, kakšen položaj zavzemajo v okviru sicer homogene delovne skupnosti. Čeprav se vsi strinjamo, da so vsi zaposleni v delovni organizaciji »delavci« in jih ne delimo več na »delavce« in »uslužbence«, smo si na jasnem, da s terminološkimi izrazi ne moremo likvidirati protislovij, ki so objektivno pogojena.

Upoštevati je treba, da obstajajo različni interesi ljudi, ki so člani iste sindikalne podružnice. Različni delovni in življenjski pogoji, odgovornosti in položaji odločilno vplivajo na miselnost in politično razpoloženje ljudi. Popolnoma drugače občutijo svoj položaj in odražajo svojo miselnost nekvalificirani ali priučeni delavci z nizkimi osebnimi dohodki, ki so na svojih delovnih mestih izpostavljeni vsem vremenskim neprilikam, premeščanju po gradbiščih in oddaljeni od svojih družin, stanujejo v delavskih naseljih, kot pa administrativni delavci, zaposleni na upravah podjetij in gradbiščih z večinoma vnaprej zagotovljenimi višjimi osebnimi dohodki, ki delajo v neprimerno boljših delovnih pogojih in živijo v urejenih življenjskih razmerah. Prvih je v gradbeništvu okoli 50 odst., od teh skoraj polovica nekvalificiranih delavcev, drugih le slaba desetina, pa vendar jih je v izvršnih odborih sindikalnih podružnic 23 %, medtem ko ni nobenega nekvalificiranega delavca, polkvalificiranih pa le 5 %.

Takšna je povprečna slika. V nekaterih sindikalnih podružnicah, ki štejejo tudi do 2.000 članov, med njimi 85 % delavcev iz neposredne proizvodnje, najdemo samo po enega izmed njih v izvršnem odboru, večino pa predstavljajo delavci iz administracije.

Spričo takšnega stanja se nam vsiljuje vprašanje, ali takšen sestav res lahko odraža politično razpoloženje, voljo in potrebe večine v sindikalni podružnici? Menim, da ne. V tem pa vidim tudi enega od poglavitnih vzrokov za zaprtost in oddvojenost takih izvršnih odborov od članstva in premajhno učinkovitost sindikalnih organizacij.

PRISLUHNIMO ISKRENIM IN DOBRONAMERNIM BESEDAM DELAVCEV!

S temi ugotovitvami ne zagovarjam težnje, naj bo struktura članov vodstev sindikalnih organizacij v istem razmerju, kakršna je struktura zaposlenih v delovni organizaciji. Seveda tudi ne zagovarjam primitivizma, ki bi zaviral strokovno politično delo. **Zavzemam se za takšna vodstva sindikalnih organizacij, ki bodo odražala voljo in razpoloženje najbolj naprednega dela delavskega razreda, ki hoče hitreje napredovati v razvoju samoupravnih odnosov, odločen, da z večjo proizvodnostjo in boljšo organizacijo dela z lastno močjo izboljšuje svoj življenjski standard. Na ta način bo najhitreje zagotovljeno uspešno, strokovno politično delo, to je sposobnost sindikalnih organizacij, da z močjo neizpodbitnih argumentov in podporo delovnih kolektivov mobilizirajo najbolj sposobne in zavestne sile delavskega razreda za napredne ideje in rešitve, ki jih vzpodbuja družbena reforma.**

Ko se pripravljamo na letošnje občne zbore, moramo upoštevati bolj kot doslej, da zahteve po takšnih vodstvih ne veljajo samo za sindikalne podružnice, ampak za vse forume sindikatov. Tudi v republiških in centralnih odborih, kjer mora biti politično delo vse bolj strokovno in odgovorno, se ni treba bati, čeprav nerodno izgovorjene, vendar iskrene in dobronamerne delavske besede, ki odraža politično razpoloženje svoje sredine in željo pa napredku. Tudi politika kadrovanja v organe teh forumov mora sloneti na tistih delavcih v neposredni proizvodnji, ki že zaradi svojega objektivnega položaja v proizvodnji hočejo brezkompromisno naprej, pripravljeni in sposobni, da se v svojih delovnih organizacijah in izven njih v vsakem času spoprimejo z birokratskimi težnjami in drugimi negativnimi pojavi, ki ovirajo razvoj samoupravnih odnosov. Takšna politika kadrovanja v vodstvih sindikalnih organizacij bo prav gotovo zagotovila še bolj uspešno aktivnost in prispevala še večji delež sindikatov v družbeni reformi.

LOJZE CAPUDER

Šoferji, ki kupujemo avtomobilske zračnice, igramo na srečo. Odločilni faktor, kolikšna bo njihova življenjska doba, je sreča. Zakaj? Zato ker so zračnice tako različne kvalitete. Kvaliteta pa je odvisna od materiala, ki ga ima na voljo proizvajalec avtomobilskih zračnic. Z reprodukcijskim materialom pa je vedno večji križ, ker so podjetja navezana na uvoz. Uvažamo vse mogoče gumijaste izdelke od rokavic do igrač, gumarska industrija pa se bori s pomanjkanjem reprodukcijskega materiala. In, če noče ustaviti proizvodnje, mora za izdelavo avtomobilskih zračnic uporabljati domače »nadomestke«, ki občutno poslabšajo kvaliteto končnih izdelkov. Tako na primer ena serija avtomobilskih zračnic, ki je izdelana iz uvoženih surovin, vzdrži v povprečju 50 tisoč kilometrov, že naslednji seriji istega proizvajalca pa se zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala iz uvoza skrajša življenjska doba za več kot polovico. Da, celo take serije avtomobilskih zračnic so že izdelali, ki po oceni strokovnjakov ne morejo zdržati več kot 5 tisoč kilometrov.

Ali ne bi raje namesto nekaterih gumijastih izdelkov — v to so vštete tudi otroške igračke — uvažali reprodukcijski material za gumarsko industrijo, ki za vrednost 45 dolarskih centov reprodukcijskega materiala daje končno vrednost 1 dolarja?

Tako bi proizvajali kvalitetne izdelke za domače in tudi za tuje tržišče!

KOLEKTIV LJUBLJANSKEGA »CEMENTARJA« VENDAR SPOZNAL RESNICO O RAZMERAH V SVOJEM PODJETJU

Odslej bo odločal kolektiv

V našem listu smo že pisali o neurejenih razmerah v ljubljanskem podjetju Cementar, kjer je kolektiv na pobudo svoje sindikalne organizacije izglasoval nezaupnico samoupravnim organom in direktorju podjetja. Za takšno, skrajno rešitev se je odločil zato, ker je vsa kritika, predvsem na račun gospodarjenja in slabih notranjih odnosov, zadevala na gluha ušesa. Vsi tisti, ki so si upali glasno spregovoriti, pa so zašli v disciplinski postopek, medtem ko sta dva delavca dobila tudi odpoved in zdaj svojo pravico uveljavljata na sodišču.

Hkrati s tem, ko so izglasovali nezaupnico, pa je kolektiv Cementarja zahteval, naj bi komisija za samoupravljanje pri ObSS Ljubljana-Bežigrad raziskala razmere v njihovem podjetju in jim potem posredovala odgovore na vsa tista vprašanja, na katera jim niso odgovorili niti samoupravni organi niti vodstvo podjetja. Z drugimi besedami: naveličali so se praznega govorjenja, ne da bi jim kdorkoli povedal, ali je njihova kritika upravičena ali pa morda tudi ni. Dokler vsaj tega ne bi razčistili, po njihovem mnenju namreč ne bi bilo mogoče začeti znova. Hoteli so imeti jasno izhodišče, kje se njihovo podjetje pravzaprav nahaja in kaj lahko storijo, da bi se izkopali iz težav.

Prejšnji teden je komisija za samoupravljanje pri ObSS Ljubljana-Bežigrad tudi poročala kolektivu. Izkazalo se je, da so imeli delavci v celoti prav, ko so očitali svojemu vodstvu nesposobnost in ko so očitali samoupravnim organom, da pomenijo le orodje v direktorjevih rokah. Če bi namreč bilo drugače, se ne bi moglo dogoditi, da imajo v podjetju do skrajnosti neurejene samoupravne akte, na čemer potem temeljijo tudi dvojni kriteriji: milejši za kolektiv uprave in strožji za delavce. In končno, kar je pri vsem najvažnejše: ob takih pogojih se v podjetju ni moglo razvijati samoupravljanje.

Šele na tem sestanku je kolektiv Cementarja izvedel za nekatere podrobnosti o tem, kako so se v podjetju »šli samoupravljanje«. Osnovna sredstva so na primer nabavljali, če je kdorkoli od vodilnih to predlagal in če je podjetje imelo denar. Ker pa so tako ravnali brez vsakega programa, jim nekateri stroji stojijo, marsikaj pa so kasneje spet prodali, vselej pa v lastno škodo. O vsem tem samoupravni organi sploh niso sklepali, razen takrat, ko je računovodkinja prosila za potrditev računov. V zvezi s tem je direktor podjetja komisiji izjavil, da ne razume, zakaj bi dokončno o tem sklepal in odločal še kdo drug razen njega samega!

Še bolj zanimivo in značilno se »samoupravnost« izkazuje pri delitvi osebnih dohodkov. Sedaj veljavni pravilnik je star že 4 leta. Ceniki del se odtlej niso spreminjali, čeprav so se spremenile struktura cene in sploh vse kalkulacije za izdelke, ki jih proizvajajo. Zato se delavci lahko še tako trudijo pri svojem delu, vendar šele z nadurnim delom dosegajo tiste osebne dohodke, ki bi jih sicer lahko in morali dosegati v rednem delovnem času, če bi bil pravilnik prilagojen sedanjim razmeram in pogojem dela ter gospodarjenja. Zato pa se zelo dobro godi kolektivu uprave. Tem članom kolektiva namreč pripada 22,8 % vseh osebnih dohodkov, ki jih po raznih merilih (tudi z nadurnim delom!) dosežejo delavci v neposredni proizvodnji. Hkrati kolektiv uprave trdi, da delavci niso upravičeni do delitve poslovnega uspeha podjetja, ker s preseganjem norm tako ali tako že dobijo tisto, kar so zaslužili! Da pa bo mera polna, so samoupravni organi potrdili tudi takšne predloge, kot je na primer naslednji: »Naš direktor ima tako nizke osebne dohodke, da so med najnižjimi v Ljubljani. Zato mu jih moramo zvišati.« Povedati pa velja, da je bil ta predlog izrečen v času, ko so morali odločiti o osebnem dohodku novega tehničnega direktorja. Da bi ga dobili, so morali zvišati njegovo postavko. Da pa se hierarhična lestvica ne bi podrla, so brž dvignili še osebni dohodek direktorja, računovodje in še nekaterih vodilnih delavcev. »Navadni« delavci pa ob vsem tem zaman protestirajo, da vodilni ljudje nekaterim izmed njih po obrazu odmerjajo osnovne postavke in da nihče ne rešuje njihovih pritožb zavoljo nizkih osebnih dohodkov.

Vse to in še marsikaj drugega je kolektiv Cementarja tokrat le izvedel. Vendar pa je treba takoj povedati, da je res še vprašanje, kdaj in kako se bodo stvari obrnile na bolje. Zadnjemu sindikalnemu sestanku razen tehničnega direktorja (v podjetju je še novinec, op. pisca) ni prisostvoval nihče drug z uprave podjetja. Vsi so se izgovorili na nujno delo. Zaradi tega je izostalo tudi poročilo o finančnem poslovanju podjetja, o katerem naj bi tudi razpravljali na tem sestanku. Tudi sicer sestanek ni bil tako polnoštevilno obiskan, kakor so bili obiskani sestanki v zadnjem času. Videti je, da so ljudje že vsega naveličani, ker se stvari kljub vsemu ne premaknejo nikamor, pa čeprav se sindikalna podružnica v tem podjetju že dlje časa močno zavzema, da bi za besedami prišla tudi dejanja. Edino, kar se je po vseh mesecih govorjenja spremenilo, je to, da so vendarle znova razpisali mesto direktorja podjetja in da bodo, kot kaže, na to mesto dobili sposobnejšega človeka.

Ob »primeru Cementar« si lahko zastavimo vprašanje, kdo vse je odgovoren, da se navzlic vsej demokratičnosti in zakonitosti pri formalnem postopku (sindikalni sestanek, zbor delovne skupnosti, izglasovana nezaupnica) v nekaj mesecih razmere v Cementarju niso tako rekoč niti za ped izboljšale. Samo sindikat ne more, v nekaterih primerih pa tudi ne sme storiti vsega, kar bi v tem podjetju morali storiti. Toda — če je sindikat v Cementarju dal pobudo, če mu je pri tem pomagal tudi občinski sindikalni svet, pa se komunistom bežigrajske občine ni zdelo potrebno, da bi o stvareh spregovorili in se vprašali o politični odgovornosti ljudi, ki so dopustili opisani razvoj dogodkov.

Kakor koli se dogodki razpletajo, v Cementarju so se zatrdno odločili, da se bodo izkopali iz težav in sindikat jim pri tem stoji trdno ob strani!

M. GOVEKAR

SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE V BREŽICAH

41 ekip za čast in nagrade

Občinski sindikalni svet v Brežicah ima posebno komisijo za rekreacijo, ki skrbi za razna športna tekmovanja zaposlenih na svojem območju, pa tudi za srečanja v republiškem merilu. Komisija organizira tekmovanja večkrat letno, običajno pa v počastitev večjih praznikov.

Za letošnje tekmovanje v okviru občinskega praznika se je prijavilo kar 22 sindikalnih podružnic z 61 ekipami. Športniki številnih delovnih organizacij so se pomerili v namiznem tenisu, streljanju z zračno puško, kegljanju, odbojki, malem nogometu in šahu. Medtem ko je nastopilo lani na sindikalnih športnih tekmah v počastitev občinskega praznika 149 športnikov, se je letos število nastopajočih skoraj podvojilo.

Je tekmovanje brežiških delovnih kolektivov uspelo...?

»Razveseljiva je predvsem množičnost,« pravi *Nevenka Bogdan, predsednica komisije za rekreacijo pri ObSS.* »Število sodelujočih sindikalnih podružnic je bilo v primerjavi z lanskim letom za 6 večje. Tekmovanja se nista udeležili le dve šahovski ekipi, ki sta ju prijavili podružnici Zavoda za kulturo in Projektivnega biroja Region Brežice. Mislim, da je treba pohvaliti vse nastopajoče, posebno pa tiste sindikalne podružnice, ki so se letošnjo leto na novo vključile v športna tekmovanja.«

Predsednik Občinskega sindikalnega sveta Brežice Ivan Živič pa pravi o letošnjem srečanju športnikov brežiške občine tole:

»Veseli smo rezultatov, ki smo jih dosegli v letošnjem tekmovanju, vendar še ne smemo biti zadovoljni. Prepričan sem, da bomo vse tiste, ki smo jih letos videli na športnih igriščih, spet srečali naslednje leto. Obenem pa upam, da se bodo vključili v prihodnje v naša tekmovanja tudi oni, ki danes še vedno stojijo ob strani.«

Vse ekipe, ki so počastile s svojim nastopom občinski praznik, so prejele lepa priznanja. Seveda pa je bila deležna največ pohval ekipa IMV — obrat Brežice, ki si je že tretjič zapovrstjo priborila prehodni pokal in ga tako osvojila v trajno last.

-a.

EKIPA IMV — OBRAT BREŽICE JE ŽE TRETJIČ ZAPOREDOSVOJILA PREHODNI POKAL

Modne pletenine za jesen

modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

Pogovori z upravljavci ● Pogovori z upravljavci

Polovični delavnik

Prejšnji teden, ko je močan južni veter dvignil morske valove in poplavil več piranskih ulic, so tudi v delavnicah piranskega Istrametala bolj pazili na valove, ki so vdirali v dvorišče, kot na to, da bi bili stroji izkoriščeni ves delovni čas. *Joža Kocijančič* je v tem podjetju star gad. Že več let dela v podjetju. Iz svoje delovne utice vidi, kaj se dogaja v njegovem obratu, podjetje pa ima svoje delavnice na štirih različnih mestih, zato je po njegovem mnenju na tekočem samo s četrtino podjetja. Ker pa ima svojo bosedo tudi v sindikatu in je po svoje prispeval, da so odstavili prejšnjega direktorja, njegovi podatki niso nekoristni.

Kocijančiča so pred kratkim hoteli invalidsko upokojiti. Pritožil se je in uspel, da so mu dovolili štiriurno delo. Rane njegove bolezni še niso popolnoma zaceljene.

»Kje ste si pokvarili zdravje?«

Vprašanje sem naravnal tako, da bi se izognila zadregi, ki se na začetku vedno pojavlja.

»Naši prostori niso primerni za ljudi, ki imajo krhko zdravje. V prostorih je prepih. Delavnica je za delo neustrezna. Prav to je poglavitni vzrok, da sem zbolel. Če se po bolezni ne bi uprl, bi se me odkrižali.«

Preko njegovega obraza se je vlekla senca. Svojo beležko pa sem položil na mizo v delavnici, ki je bila umazana kot kovačeva suknja.

»Pogoji za delo pri vas res niso najboljši, pa kaj, ko je takšnih tovarn še več. Pomagati si morate z umnim delom in pametjo, pa boste sčasoma že prišli na zeleno vejo.«

Hotel sem ga pridobiti, da bi mi nalil čistega vina.

»Saj ne rečem. Realizacija in dohodki so se po reformi popravili, vendar smo delavci še precej nezadovoljni. Organizacija v našem podjetju šepa, odnosi med ljudmi so slabi, nimamo smisla za industrijsko delo.«

Še je tožil in našteval. Poskušal sem ga pripraviti, da bi se ob eni stvari dalj časa ustavil, on pa je preskakoval kot pisani stroj domače proizvodnje.

»Poglejte, delamo v štirih prostorih, ki so namenjeni proizvodnji. Stroji so v vseh štirih delavnicah. Niti notranjega transporta do sedaj nismo rešili. Delavke na strojih nimajo dovolj dela. Ustavljajo stroje in hodijo same po material. To pa je izguba časa. S takšnim načinom dela seveda ne moremo doseči večjih rezultatov.«

Kocijančič me je prijel za rokav v njegovi utici.

»Zdaj poglejte, kako se pri nas dela.«

Skozi stekleno okno lesene utice sva opazovala. Več strojev je stalo. Velika stiskalnica za pločevino je stala. Delavka jo je zaustavila, ker ji je zmanjkalo materiala. Z zabojem je odšla po pločevino in se ni tako kmalu vrnila.

»Vidite, tako pri nas delamo.«

»Kaj pri vas ni sindikata in delavskega sveta, ki bi to videl?«

»Saj smo hoteli napraviti red. Odstavili smo prejšnjega direktorja. Njegove posle je prevzel komercialni direktor, ki pa vsem nalogam v podjetju ni kos. Novega direktorja še vedno iščemo. Njegovo mesto še ni zasedeno. Moral pa bi priti razgledan človek, ki bi imel železno voljo, da bi iz podjetja nekaj napravil, zakaj pri nas so tudi odnosi med ljudmi takšni, da ne sodijo v človeško družbo.«

Kljub vsem tem žalostnim dejstvom pa je Joža Kocijančič zadovoljen, da dela štiri ure na dan, zakaj precej hudo bi ga prizadelo, če bi ga invalidsko upokojili, kot so mu predlagali.

Z. TOMAŽEJ

S kladivom...

Pravilnike kot dopolnilo statuta, sestavljamo v delovnih organizacijah pravzaprav z namenom, da bi pismeno zagotovili vsem članom kolektiva, ki jim je pravilnik namenjen, enake pravice, hkrati pa jih seveda obvezali, da se pod enakimi pogoji v delovnih organizacijah tudi ravnajo. No in ker je to res, je pač pravilnik po navadi tako sestavljen, da iz njega ne štrlijo ugodnosti za posameznike. Kajti, če bi bilo tako, potlej bi najbrž imeli dve vrsti predpisov v delovni organizaciji. Ene bi imenovali izjemnike, druge pa pravilnike. — Ampak veste, da jih ponekod imajo. Vendar so tam, kjer smo dobili pobudo za to razmišljanje, kar strnili izjemnik in pravilnik v en samoupravni

Pravilnik ali izjemnik!

akt. Naslov ima — Pravilnik o uporabi zasebnih avtomobilov za službene namene. In zamislite si, potem, ko so ga objavili v svojem glasilu, je nekdo pripisal v oklepaju pod naslov: ali kako umetno dvigamo osebni dohodek direktorju? V podnaslovu pa je smiselna napaka; zamenjana je tretja oseba s prvo. Praviloma bi se namreč moral glasiti podnaslov — Ali kako umetno *dvigajo* osebni dohodek direktorju? Pravilnik je namreč pred objavo v tovarniškem glasilu sprejel centralni delavski svet, ne da bi se predhodno posvetoval s člani kolektiva.

Toda poglejmo, kaj vendar določa naš izjemnik, oprostite pravilnik:

člen 6: direktorju podjetja določi UO povprečno število kilometrov, ki jih prevozi za službene namene na mesec. To število kilometrov se obračuna po 90 din in predstavlja fiksno mesečno odškodnino za uporabo osebnega avtomobila za službene namene...

Člen 9: v vseh primerih, kjer je dovoljena uporaba lastnega vozila za službene potrebe, se določi odškodnina po sledeči tarifi za vsak prevoženi kilometer: za osebni avto 60 din do 6 kilometrov; za osebni avto 45 din nad 6 kilometrov...

člen 10:... na podlagi te odločbe predlagajo koristniki, razen direktorja, v izplačilo obračune po dejansko izvršenih kilometrih, ko so koristili zasebno vozilo v službene namene...

Žal, tega izjemnega pravilnika ne moremo utemeljiti, saj so o nepravilnosti, ki jih vsebuje pravilnik, molčali celo poročevalci in potrjevalci na seji centralnega delavskega sveta v ljubljanskem Tehnogradu.

I. V.

... po prstih

ZAPIS Z DISCIPLINSKE OBRAVNAVE V TOVARNI VERIG V LESCAH

Inženir Avsenik oproščen!

Inženir Franc Avsenik, samostojni tehnolog v Tovarni verig v Lescah, se je te dni znašel na zatožni klopi pred disciplinsko komisijo podjetja. Obdolžili so ga, da je izdal poslovno skrivnost podjetja, o čemer smo obširno pisali že v zadnji številki Delavske enotnosti.

V dokaj obširni obtožnici je med drugim rečeno:

»Inženir Franc Avsenik je 19. julija letos v privatnem pismu predstavniku firme ASEASVETS iz Stockholma na Švedskem neupravičeno ponudil izsledke raziskovalnih konstruktorskih del, ki jih je dosegel na stroju za obrezovanje rudarskih verig. S tem je kršil čuvanje poslovne skrivnosti podjetja in hkrati huje kršil tudi delovno dolžnost.«

V obširni obrazložitvi obtožnice pa je bilo na zaključku rečeno še tole:

»V poizvedbah, ki jih je o tej zadevi opravila posebna strokovna komisija, imenovana od upravnega odbora podjetja, je ta posredovala izčrpno poročilo upravnemu odboru, ki ga je obravnaval na seji 17. oktobra letos v prisotnosti obdolženca. V svojem zagovoru obdolženec ni zanikal, da je o svoji konstrukcijski spremembi poročal predstavniku švedske tovarne ASEASVETS, ker ima podjetje kot dokaz njegovo originalno pismo. Sicer pa je v zagovoru očital komisiji, da je raziskovala zadevo pod vplivom in z vnaprej določenim namenom, kar pa je večina članov komisije kategorično zavrnila in izrekla užaljenost zavoljo tako nesramne obdolžitve...

Razen tega je inženir Avsenik še isti dan 17. oktobra, ko je bila seja upravnega odbora končana, ob 10. uri dopoldne samovoljno odšel iz tovarne brez dovoljenja pristojnega vodje sektorja, v katerem dela. Tudi s tem je kršil delovno dolžnost po 2. točki 134. člena pravilnika o delovnih razmerjih...«

Dokazni postopek pred disciplinsko komisijo je trajal nekaj ur. Iz obsežnega gradiva povzemimo le naslednje Avsenikove besede:

»Preden sem pisal na Švedsko, sem se oglasil na patentnem uradu v Ljubljani, kjer sem se zanimal, kako bi oni ocenili mojo izboljšavo. Tu so mi odgovorili, da ne gre za patent, marveč le za tehnično izboljšavo. Na patentnem uradu sem še vprašal, koliko je vredna moja izboljšava in če jo lahko ponudim kakšni tuji tovarni. Tovariš prof. dr. Pretnar mi je odgovoril, da izboljšavo lahko ponudim komur hočem, toda Pretnar pa je še pripomnil, da iz prakse dobro ve, da v naših podjetjih ne cenijo dela strokovnjakov vse do tedaj, dokler se tujci ne začnejo zanimati zanje...«

Nato je zagovornik, odvetnik službe pravne pomoči pri RS ZSS, inženirja Avsenika vprašal, ali je po njegovem mnenju vsebina pisma, ki ga je pisal na Švedsko, takšna, da bi bili v njem zajeti tudi podatki o konstruktorskih izboljšavah v smislu pojma »podatki« 208. člena statuta Tovarne verig.

Inženir Franc Avsenik je odgovoril, da ne gre za podatke v tem smislu, o čemer se je komisija prepričala tudi po prebranem prevedenem pismu, marveč samo za sporočilo, ki je v navadi povsod po svetu pri publiciranju tehničnih novosti.

Po tajnem glasovanju je disciplinska komisija inženirja Franca Avsenika kaznovala z *javnim opominom*, toda le zavoljo tega, ker je 17. oktobra letos po seji upravnega odbora samovoljno odšel iz tovarne. Glede obtožbe, da je inženir Franc Avsenik izdal poslovno skrivnost in zaradi česar je bil tudi izveden ta »sodni proces«, pa je disciplinska komisija inženirja Avsenika oprostila, ker v pismu, ki ga je pisal na Švedsko, ni bilo podatkov, ki so v statutu podjetja določeni za poslovno skrivnost.

Inženir Franc Avsenik je vsekakor dobil svoje zadoščenje.

Vsa čast tudi disciplinski komisiji, ki je objektivno in trezno razsodila. Kar pa je najpomembnejše: disciplinska komisija se ni pustila vplivati od nikogar tudi od sekretarja podjetja ne.

Vsiljuje pa se vprašanje, zakaj je bilo potrebno toliko burje, tako rekoč v žlici vode, kot temu pravimo. Morda zategadelj, da bi si vodilni uslužbenci na upravi podjetja, ki so si omenjeni proces proti ing. Avseniku tudi omislili, še bolj utrdili »ugled« in s tem dokazali svojo moč.

Nič jim ni vse to pomagalo. Morali bodo spregledati, da se samoupravljanje v Tovarni verig v Lescah vse bolj uveljavlja.

M. Ž.

Oh, ti presneti pogoji!

Med številnimi razpisi v našem časopisju je bil pred nedavnim tudi tale:

Razpisujemo prosto delovno mesto VIŠJEGA DENTISTA v železniški zobni ambulanti Ljubljana. Poskusno delo bo tri mesece. Stanovanje ni zagotovljeno. Pismene prijave sprejemamo sedem dni po objavi razpisa. — Železniški zdravstveni dom Ljubljana.

Na omenjeni razpis je bil kajpak precejšen odziv med mladimi zobozdravstvenimi delavci, zlasti med tistimi, ki so pred nedavnim končali šolanje. Toda prosto delovno mesto je bilo samo eno. Torej samo en kandidat je bil torej sprejet.

Pri tem pa je bil zanimiv odgovor Železniškega zdravstvenega doma vsem tistim kandidatom, ki so se prijavili na razpis, pa niso bili sprejeti.

Takole so jim odgovorili:

»Obveščate se, da je komisija za delovna razmerja pri Železniškem zdravstvenem domu Ljubljana na svoji seji dne 24. oktobra 1966 sprejela sklep, da se Vaša ponudba za zasedbo delovnega mesta višjega dentista v železniški zobni ambulanti Ljubljana n e s p r e j m e, ker ne izpolnjujete vseh pogojev.

Na to delovno mesto je bil sprejet kandidat, ki izpolnjuje tudi *pogoj* statuta Železniškega zdravstvenega doma Ljubljana, to je, da je družinski član *železničarske družine.*

Zoper ta sklep imate pravico ugovora... itd., itd.«

Bogve, če imajo v statutu Železničarskega zdravstvenega doma tudi pogoj, katero številko čevljev mora nositi kandidat, da je lahko sprejet na takšno ali podobno delovno mesto v tej ustanovi.

M. Ž.

NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJE — NAMESTO KOZERIJ

Vevški papirničarji vam lahko posredujejo najzanesljivejši recept, kako sebi in svojim družinskim članom priskrbite družinska stanovanja, ne da bi primaknili dinar zanja.

Ste strokovnjak? Dobro, pri delitvi stanovanj imate torej prednost. Ko se ugnezdite in dom opremite, prenesite stanovanjsko pravico na najstarejšega sina ali hčer. Tega, seveda, ni treba po zvočniku razglasiti, da ne pride slučajno na neprava ušesa. Potem si po tihem iščite službo v drugem podjetju, in sicer v podjetju, ki precej investira v stanovanjsko gradnjo. Ker ste strokovnjak, boste dobili družinsko stanovanje, če vas že sprejmejo na delo. Važno je samo, da obdrži najstarejši sin ali hči stanovanjsko pravico do starega stanovanja. Nato skrivaj prenesite stanovanjsko pravico do drugega gnezda na drugorejenca ali na drugorojenko in se začnite ogledovati po novem podjetju, ki razpolaga s stanovanji. Z delom boste kot strokovnjak zopet dobili stanovanje. Stanovanjsko pravico prenesite skrivaj na tretjerojenca in preizkušeni postopek nadaljujte, dokler vsemu naraščanju ne priskrbite družinskih stanovanj. Pazite pa, da bo preseljevanje zaključeno pred vašo upokojitvijo.

Zlahka, seveda, takšna stanovanjska akcija ne bo uspela, toda ne pustite se begati. Zakon vam bo stal ob strani. Častna beseda!

Ivan Kure je pred kakimi desetimi leti delal v vevški papirnici. Takrat so mu papirničarji izročili ključe tovarniškega stanovanja, seve družinskega, ker je bil poročen in je imel dva otroka. Čez nekaj let se je preselil v Maribor. Vevški papirničarji so ga prosili, naj izprazni njihovo stanovanje, pa mislite, da so kaj dosegli? Možakar je bil poprej skrivaj prenesel stanovanjsko pravico na svojega sina in — lastniki stanovanja so se obrisali pod nosom. Sodišče je sicer verjelo, da gimnazijec Savo še ne potrebuje družinskega stanovanja, zlasti, ker se je šolal v Mariboru, ne v Ljubljani, ampak zakon je zakon. Bil je nosilec stanovanjske pravice, vevški papirničarji pa samo lastniki spornega in neizkoriščenega stanovanja, ki so si istočasno belili glave, kako naj bi rešili kakih dvesto stanovanjskih prošenj izpod peresa svojih umskih in fizičnih delavcev.

Med papirničarji, ki so pritiskali na vodstvo, naj jim priskrbi primerno streho, je bil tudi Ivan Kladušan. Z ženo in tremi otroki je stanoval v nekakšni drvarnici. V svoji strojniški glavi je skoval protipostavni načrt: »Stanovanje je papirniško, jaz delam v papirnici in imam zato več pravice stanovati v njem kot sin nekega Kureta, ki je pred desetimi leti delal pri nas. Fant je sam, dovolj ima eno sobo zase...« In lepega dne se je nasilno priselil h Kuretu ml., ki je medtem že končal gimnazijo v Mariboru in se vrnil v Ljubljano študirat pravo.

Brezplačen nasvet

Sodišče je spet razpravljalo o spornem stanovanju in ponovno prisodilo stanovanje Kuretu ml. kot nosilcu stanovanjske pravice ter zahtevalo, da se Kladušan s svojo živo prtljago odseli in trisoono stanovanje prepusti samskemu študentu.

Po zadnjih vesteh, ki vam utegnejo koristiti pri podobni stanovanjski akciji, se je Kure ml. pripravljen preseliti v garsonjero. Podjetje mu jo je zastonj ponudilo, čeprav svojim delavcem prodaja nova stanovanja. Kure pa zahteva poleg tega, da mu ni treba prispevati lastnega deleža, in povračila selitvenih stroškov še 500.000 starih dinarjev odškodnine za to, ker v garsonjeri ne bo prostora za podedovano pohištvo in njegova dva klavirja. Bistroumno, ali ne? Vaši sinovi in hčere naj zahtevo povečajo, če so se pripravljeni stanovanjsko utesniti. Lastnik stanovanja naj jim kupi, na primer, »žabo« ali vsaj R-16, da potolaži njihovo žalost, ker se bodo morali ločiti od podedovane imovine. Če veš, da se te hoče nekdo znebiti, pa se te ne more, pač lahko povečaš zahteve.

Kolikor potrebujete podrobnejše nasvete, se obrnite na Združene papirnice Vevče, za protiuslugo pa papirničarjem svetujte, kako bi ekonomizirali gospodarjenje s starim stanovanjskim skladom, dokler stanovanjska pravica pomeni več kot lastništvo in dokler so dolžni sami reševati stanovanjska vprašanja svojih delavcev in otrok svojih bivših delavcev.

Ma-

TREBA BI BILO SPROSTITI ADMINISTRATIVNE VEZI, KI HROMIJO SAMOUPRAVO ZAVAROVANCEV. NOVOMEŠKA KOMUNALNA SKUPNOST IMA V ZDRAVSTVENEM SKLADU ŽE PREKO 330 MILIJONOV S-DIN IZGUBE

ODLOČNO ZA ZMANJŠANJE PRIMANJKLJAJA!

Prvič po izvolitvi polovice novih članov se je minuli teden sestala novomeška skupščina Komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev, na kateri so največ razpravljali o poslovanju sklada zdravstvenega zavarovanja delavcev v devetih mesecih letošnjega leta. Sklad je namreč ob koncu septembra dosegel že dobrih 330 milijonov S-din primanjkljaja, vsa dosedanja prizadevanja, da bi naraščanje primanjkljaja zaustavili, pa so bila obsojena na neuspeh.

Zdravstvena služba novomeškega področja se je pred kratkim sicer zavezala prispevati za sanacijo primanjkljaja okoli 66 milijonov S-din, s čimer pa seveda problema še ni moč rešiti. Glavni vzrok za nastali primanjkljaj je v neusklajenih izdatkih z dohodki. Ob koncu septembra so namreč izdatki za 7,5 odstotka presegli dohodke. Na to v glavnem vplivajo povprečni osebni dohodki, ki sestavljajo osnovo sredstev za zdravstveno zavarovanje in so v novomeški komunalni skupnosti med vsemi v Sloveniji najnižji, medtem ko je primanjkljaj na enega aktivnega zavarovanca najvišji, čeprav so izdatki na enega zavarovanca nižji od republiškega povprečja.

Ob razpravah o predlogu za znižanje stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje iz sedanjih 7 odstotkov na 6, je skupščina sklenila predlagati republiški skupščini, naj ne bi administrativno omejila stopnje za vso republiko enako, **pač pa naj to pravico prepusti komunalnim skupnostim, ki bodo v skladu s svojimi zmogljivostmi in dogovorom z občinskimi skupščinami same določile stopnjo prispevka. V razpravi so večkrat poudarili, da je nujno sprostiti vezi, ki še vedno z močno centraliziranim sistemom vežejo samoupravo socialnega zavarovanja ter bolj pogumno in široko kot doslej prenesti pravice in dolžnosti v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem na komunalne skupnosti socialnega zavarovanja. Nelogično je namreč, da številne zadeve, ki bi jih praviloma morale urejati skupščine komunalnih skupnosti v okviru svojih možnosti in potreb, še vedno do potankosti administrativno urejajo forumi »od zgoraj«. Pri takšnem predpisovanju je samouprava zavarovancev samo izvrševalec predpisov, pri tem pa nima pravice in možnosti vplivati na zbiranje dohodkov in določanje zavarovalnih pravic.**

Dalje je skupščina pooblastila izvršilni odbor, da s 1. decembrom odpove vse sklenjene pogodbe z zdravstvenimi zavodi; do sklenitve novih pogodb, ki bodo temeljile na delitvi razpoložljivih sredstev sklada po vnaprej določenem procentualnem ključu in ne na stalnih zneskih kot doslej, pa naj sklad vsem zdravstvenim zavodom izplačuje le akontacije v višini 85 odstotkov sredstev, določenih po sedaj veljavnih pogodbah. Sodijo namreč, da bo v primeru, če se stopnja prispevka ponovno zniža, le tako moč omiliti stisko v skladu zdravstvenega varstva in znižati primanjkljaj.

R. ŠOPER

SOLEA
mila
Tovarna Zlatorog Maribor

Ali veste...

...da polovica jugoslovanskih kmetijskih strokovnjakov ni zaposlena v kmetijstvu,

...da na povprečno 45 % delovnih mest, kjer je nujna visoka izobrazba, delajo ljudje z nižjo izobrazbo in brez strokovnih kvalifikacij,

...da okrog 60 % delavcev, ki zasedajo delovna mesta, kjer je potrebna višja strokovna izobrazba, le-te nima.

...da je dalo selekcijsko delo naših strokovnjakov že 8 novih domačih sort krompirja — od katerih so nekatere že postale pojem kvalitete — in 3 nove sorte jabolk...

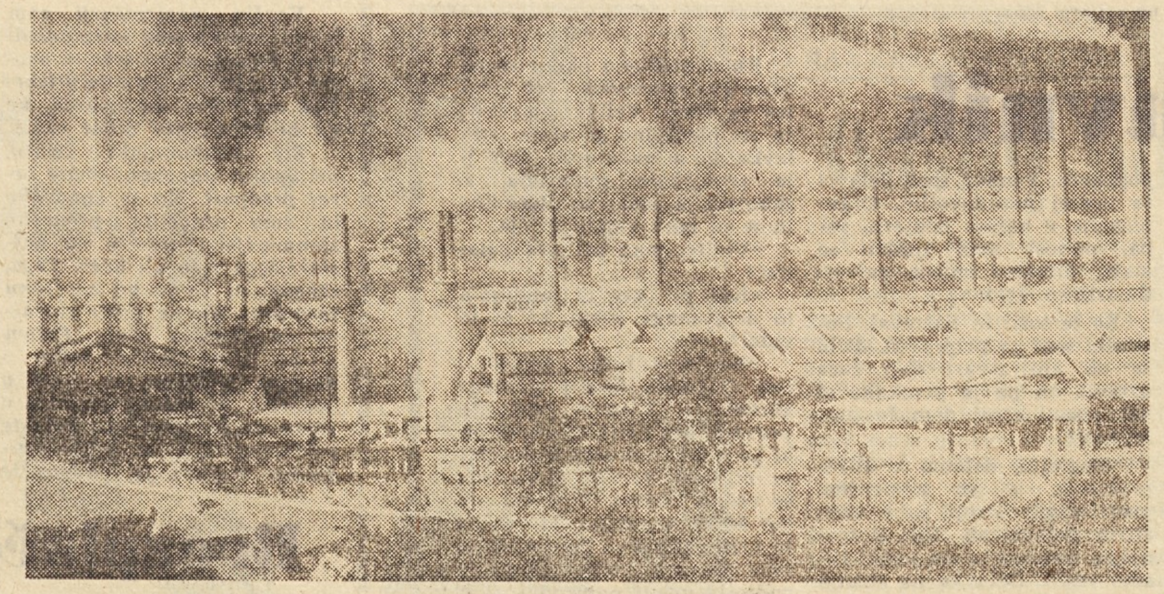

JESENIŠKI »NEBOTIČNIK« FOTO SLUŽBA DE

PO SLEDOVIH REFORME

Obseg proizvodnje v industriji usnja in obutve je v letošnjih sedmih mesecih v Sloveniji le za 1 odstotek višji kot v istem obdobju lani. Po oceni strokovnjakov bo letošnja proizvodnja v tej panogi industrije zaostala za planom približno za 3 odstotke.

Ovire za boljše proizvodne rezultate predstavljajo predvsem neredna preskrba s surovinami ter pomožnim materialom in močan porast cen vsem vrstam kož. Zaloge surovin so v povprečju predstavljale v letošnjih prvih osmih mesecih komaj 17 do 20-odstotno dnevno porabo. To se je poznalo pri izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, saj so letos za 2 odstotka manj izkoriščene kot lani.

Za industrijo usnja in obutve v Sloveniji je v letošnjem letu posebno značilno izrazito povečanje izvoza usnja. V prvem polletju letos smo izvozili za 50 odstotkov več usnja kot v istem obdobju lani, medtem ko je ostal izvoz usnjenih izdelkov približno na isti ravni. Povečan izvoz usnja pa bo seveda še poslabšal oskrbo domače predelovalne industrije, predvsem v izbiri usnja, kar je občutno zavrlo proizvodnjo obutve, ki v letošnjih sedmih mesecih ne dosega niti lanske proizvodnje v istem obdobju.

Nedavno so bila odobrena intervencijska devizna sredstva za uvoz surovih kož v znesku 9,5 milijona dolarjev. Tako naj bi zagotovili boljše izkoriščanje kapacitet v industriji usnja in obutve in bolj racionalno proizvodnjo.

Zaradi močnega povišanja cen domačih in uvoženih surovin pa se v tej panogi industrije močno zaostruje problem obratnih sredstev. Medsebojne zadolžitve gospodarskih organizacij, ki so vedno bolj izrazite, pa zavirajo redno poslovanje. Zaradi tega ostaja nerešeno vprašanje, kako zagotoviti dinarska sredstva za koriščenje odobrenih deviznih sredstev za intervencijski uvoz kož.

PO DVELETNEM OKLEVANJU K DEJANJEM

ŽELEZARNE SE POVEZUJEJO

V kratkem sproščeni uvoz bo korenito spremenil tržne pogoje jugoslovanskih železarn, ki niso niti v cenah niti v kakovosti izdelkov pripravljene na zaostreno mednarodno konkurenco. Povečani uvoz specialnih jekel je že letos zmanjšal prodajo v jeseniški, ravenski in nikšiški železarni; viški jim delajo preglavice. Pritisk solidnejših tujih dobaviteljev pa pri nekaterih izdelkih občuti tudi štorska železarna.

Poslabšanje tržnih razmer, obenem pa dejstvo, da brez izvoza na Zahod — kjer je še teže konkurirati — ne bo čvrste valute za uvoz strojev in reprodukcijskega materiala, je po dveh letih zopet aktualiziralo idejo o poslovnem sodelovanju slovenskih železarn. Vodilni delavci vseh treh železarskih kolektivov so na skupnem sestanku nakazali možnosti za skupno reševanje proizvodnih, komercialnih, finančnih in drugih vprašanj.

PRVA MOŽNOST: DELITEV PROIZVODNEGA PROGRAMA

Vse tri železarne naj bi se proizvodno dopolnjevale. S sporazumno delitvijo dela bi se ob povečanih serijah izdelkov in zmanjšanju proizvodnih stroškov zmanjšal tudi prodajni riziko. Železarne si vsaj med seboj ne bi konkurirale, kar bi bilo ob sproščenem uvozu nepotrebno dodatno zlo.

DRUGA MOŽNOST: KONCENTRACIJA SREDSTEV

Pogodba o skupnem financiranju razvoja slovenskih železarn naj bi bila začetek v koncentraciji sredstev. Slovenske železarne so sicer ločeno sklenile pogodbe z Gospodarsko banko, vendar s pogojem, da se pri razvojnih programih in njihovi realizaciji med seboj podpirajo.

TRETJA MOŽNOST: KOORDINACIJA UVOZA IN IZVOZA

Železarstvo je po uvedbi gospodarske reforme obdržalo status neizvozne panoge, ne more pa uvažati z Zahoda, če tja ne izvaža. Možni pa so medsebojni dogovori železarn, da ena izvaža za drugo in ji le-ta pokriva izvozno izgubo, ki je neizogibna na področju čvrste valute, saj na primer štorski železarji predvidevajo 30 % izvozni deficit na Zahodu. Slovenske železarne bi skupno ugotovile, po katerih izdelkih je največje povpraševanje na zahodnih tržiščih in pri katerih bo najmanj izgube ter s povečanim izvozom le-teh preskrbele devize tudi partnerjem za kakršen koli uvoz. Skupno bi se tudi laže in hitreje prilagajale konjunkturnim spremembam na svetovnem tržišču.

ČETRTA MOŽNOST: TEHNOLOŠKO SODELOVANJE

Gre predvsem za izmenjavo izkušenj na področju energetike, konstruiranja, zamenjavo dokumentacij, skratka za usklajeno programiranje, da bi se izognili podvojenemu in nepotrebnemu delu konstrukcijskih birojev, ki povečuje stroške in večkrat podražuje tehnologijo dela.

PETA MOŽNOST: SKUPNE RAZISKAVE

Vse tri železarne imajo samostojne razvojne oddelke, kjer je prav tako možno dupliranje raziskav. Predvidoma naj bi zato vodje teh oddelkov izdelali skupen program dela in se med seboj dogovorili o razdelitvi raziskovalnih nalog. Kriterij delitve: ob najmanjših stroških največje poroštvo za uspeh raziskav.

ŠESTA MOŽNOST: SKUPNO SNOVANJE INTERNE ZAKONODAJE

Možnost, da bi železarne uskladile notranjo zakonodajo, je verjetno najbolj problematična, ker je končna oblika normativnih aktov odvisna od želja in zahtev delavcev. Pač pa bi bilo samo snovanje raznih pravilnikov racionalnejše, če bi na primer grobi osnutek statuta, pravilnika o delitvi osebnih dohodkov ali o delovnih razmerjih izdelala ena železarna, nakar bi ga vsi trije kolektivi po svoje dopolnili oziroma spremenili.

*

Naštete možnosti za sodelovanje slovenskih železarn bodo podrobneje obravnavali in konkretizirali njihovi tehnični, komercialni, finančni in drugi strokovnjaki, preden jih pretresejo, sprejmejo ali zavrnejo delovni kolektivi.

M. K.

Komentatorjev stolpec

Reforma na preizkušnji

Javno, na sestanku ali v tisku, še nisem slišal ali prebral besedice zoper reformo. NAČELNO smo se za reformo izrekli vsi in na vseh ravneh, od »neposrednega proizvajalca« do skupščinskih organov. Tudi ko smo razlagali pomen in učinek IV. plenuma, si nismo mogli kaj, da ne bi dodajali: četrti plenum je logično nadaljevanje gospodarske reforme, ki ni samo gospodarska, ampak tudi družbena. Gre za celotno preosnovo našega družbenega življenja, za korenit prelom s prakso dosedanje neracionalne graditve našega gospodarskega in družbenega sistema.

Vendar pa... Če pobliže ocenimo deklarirano napoved o povsem novih razmerah, ki naj bi nastale po uvedbi reformnih ukrepov, se ni moč znebiti vtisa, da naše gospodarsko in družbeno življenje še vedno zelo močno sili na stare, dobro uvožene kolesnice, da se kdaj pa kdaj zbojimo polnega učinka reformnih ukrepov.

Oglejmo si naprimer napovedi, kako naj se naše gospodarstvo razvija v prihodnje! Namesto da bi bili kratkoročni in srednjeročni načrti našega gospodarskega in družbenega razvoja čimbolj konkretni, razumljivi in zato tudi koristen pripomoček delovnim in politično teritorialnim skupnostim za programiranje lastnega razvoja, so še vedno pretežno seštevek količinskih podatkov, koliko bomo v naslednjih letih proizvedli v državi teh ali onih izdelkov, ali pa zbirka statističnih podatkov, izraženih v indeksih, ki naj ponazorijo predvideno naraščanje naše gospodarske moči v prihodnje.

Če pa želimo, da bodo delovni ljudje zavestno uresničevali programe razvoja delovnih in politično teritorialnih skupnosti, je prvo, kar bi bili ustrezni organi dolžni storiti: programe bi morali razložiti in utemeljiti tako, da bi jih ljudje razumeli in svoje ekonomsko ravnanje uskladili z možnostmi, ki jih bodo imeli v novih razmerah gospodarjenja. To pa jim statistični povzetki planskega gradiva, objavljeni v dnevnem tisku, ne omogočajo!

Ugotovitvi, da metodologija, razumljivost in uporabnost planiranja niso mnogo boljši kot pred leti, kaže dodati tudi ugotovitev, da tudi druge predreformne napovedi o »ustvarjanju pogojev za uresničitev reforme« nismo v celoti uresničili. Glavni očitek v tej ugotovitvi leti na prepočasno »odmrzovanje« cen.

Morda bi niti ne kazalo tako odločno zahtevali odmrznjenja cen, če bi že zdavnaj ne vedeli, da je odmrznjenje cen EDINI NAČIN, ki daje možnost za ugotovitev, kdo gospodari dobro in kdo slabo, hkrati pa močno orožje v rokah zagovornikov sproščenih cen, ko se bojujejo za ekonomske odnose na našem trgu in zopet zaščitne carine. Dogaja se namreč, da prav tiste gospodarske organizacije, ki terjajo »prosto formiranje cen«, odločno zahtevajo, da je treba njihovo proizvodnjo zaščititi s carinami.

V zadnjem času pa smo celo priče zahtevi, naj bi temelje reforme omajali z administrativnimi ukrepi, s katerimi naj bi postavili na noge to ali ono panogo gospodarske dejavnosti. Priče smo predlogom, da je treba v državnem merilu »rešiti problem kopičenja zalog premoga«, da je treba iz posebej za to ustanovljenega sklada hitreje razvijati to in to gospodarsko dejavnost itd... Takšni predlogi, posebno če jih izrekamo v imenu reforme z avtoritativnih govorniških odrov, nedvomno škodujejo učinkovitosti reforme, saj budijo v delovnih kolektivih s podpovprečno produktivnostjo dela in v gospodarskih panogah, ki po logiki ekonomskega razvoja nimajo možnosti za nagel razvoj in se zato ne morejo naprej razvijati, neupravičeno vero, da bomo tudi v prihodnje regresirali podpovprečno produktivnost dela in nerentabilnost posameznih gospodarskih dejavnosti »iz skupnega kotla«, to je iz presežka novoustvarjene vrednosti, ki naj bi jo odvzeli delovnim skupnostim in gospodarskim panogam z nadpovprečno produktivnostjo dela.

Jasno je, da lahko takšen, ponekod tudi že uresničen pritisk, ki okrnjuje ostrino in nujnost reformnih ukrepov, ustvarja le negotovost v delovnih skupnostih in gospodarskih panogah, ki so si s stalnim zmanjševanjem proizvodnih stroškov ustvarile možnost za pridobitev večjega deleža v družbeni delitvi presežnega dela in s tem za svoj še hitrejši razvoj.

Negotovost pa je zdaj nedvomno glavna ovira za uresničitev jasnih — v skupščini uzakonjenih — namenov reforme. VINKO BLATNIK

OD VSEPOVSOD

● **CELJE:**

V okviru sodelovanja pobratenih mest Ćuprije in Celja je te dni obiskala Celje 27-članska delegacija predstavnikov samoupravnih organov in sindikalnih podružnic iz občine Ćuprija, ki jo vodi predsednik občinskega sindikalnega sveta v tej občini tovariš Boško Antić. Gostje iz Ćuprije tako izpolnjujejo nedavni skupni dogovor, naj se medsebojno sodelovanje teh dveh mest ne bi manifestiralo zgolj v občasnih izmenjavah uradnih delegacij, pač pa naj bi bolj razvijali sodelovanje kolektivov sorodnih strok, kar naj bi sčasoma pripeljalo tudi do konkretnih dogovorov o poslovno tehničnem sodelovanju med podjetji.

Gostje iz Ćuprije so si v Celju ogledali najpomembnejše kulturne in zgodovinske znamenitosti, sicer pa so ves čas porabili za ogled sorodnih podjetij in za razgovore s predstavniki samoupravnih organov podjetij in političnih organizacij. Osnovna ugotovitev iz teh pomenkov je, da je precej možnosti za povezovanje in sodelovanje sorodnih kolektivov, na primer tovarn tehtnic v obeh občinah, kmetijskih kombinatov in še nekaterih drugih. -mG-

ZAPISEK OB JUBILEJU TRBOVLJESKE CEMENTARNE

KAKO NAPREJ?

Trboveljski cemnetarji so praznovali. Na dan, ko je minilo 90 let, odkar je začela obratovati cementarna, so obstali stroji in obmirovale vselej pridne roke tega 480-članskega kolektiva. Namesto na svojih delovnih mestih so se delavci zbrali v gledališki dvorani delavskega doma, da bi se ob visokem jubileju pogovorili o prihodnjih nalogah in da bi hkrati javno pohvalili in nagradili najbolj zaslužne člane kolektiva. Osemnajstim so ob tej priložnosti namenili posebna odlikovanja, 58 članom kolektiva, ki 20 ali več let delajo v cementarni, pa so poklonili spominska darila.

Prazničnemu razpoloženju pa je bilo vendar primešano tudi precej zaskrbljenosti in celo pesimizma. Po 90 letih obstoja in obratovanja so se namreč znašli pred vprašanjem, kako nadaljevati tradicijo cementarstva v Trbovljah. Cementarna, takšna, kot je zdaj, namreč lahko letno izdela 200.000 ton cementa. Ta obseg proizvodnje so si omogočili s tem, da so pred petimi leti izvedli rekonstrukcijo in z njo skoraj podvojili takratne zmogljivosti. Vendar zdaj v Trbovljah ugotavljajo, da je njihova tehnologija zastarela, ker se v tej panogi v zadnjih letih neverjetno hitro razvija. Takrat, ko so rekonstruirali podjetje, pa so na primer 300-tonske rotacijske peči pomenile zadnji krik tehnike. Zdaj vsepovsod po svetu ugotavljajo, da morajo te peči dajati dnevno vsaj 1.000 ton klinkerja, če naj bo proizvodnja rentabilna. To pa spet pomeni, da bi tudi v Trbovljah morali z istim ali le z malenkostno povečanim številom delavcev doseči najmanj trikrat večjo proizvodnjo, če naj bi cementarna rentabilno poslovala.

Načrte za rekonstrukcijo so že pripravili. Predvidevajo trikratno povečanje proizvodnje, kar bi produktivnost povečalo od sedanjih 500 na 1200 ton letno na zaposlenega. S tem bi se vključili v evropske in svetovne normative, kjer produktivnost vselej dosega vsaj 1.000 ton letno na zaposlenega, medtem ko v naši državi v povprečju dosega le 40 odstotkov te količine. Sodobnejša tehnologija pa ne bi zagotovila samo povečanja proizvodnje in storilnosti, ampak bi z njo bistveno zmanjšali tudi proizvodne stroške. Tehnični direktor Cementarne inženir Alfred Petrič je povedal, da bi s prehodom od mokrega na suhi postopek letno prihranili po 400 milijonov dinarjev samo v gorivu. Dopolnilno kurjenje z mazutom bi pripomoglo tudi do stalnejše kvalitete cementa.

Ker tudi srednjeročni program razvoja države predvideva podvojitev sedanje proizvodnje cementa in izgradnjo šestih novih, 1000-tonskih peči, kolektiv trboveljske cementarne pričakuje, da bo družbena skupnost pomagala uresničiti tudi njihove načrte. Po besedah predsednika delavskega sveta Mira Klopčiča, bi Cementarna potrebovala vsaj 50 ali še več let, da bi ob sedanji stopnji akumulacije, lahko zbrala dovolj sredstev, da bi sama izpeljala rekonstrukcijo. Sedanja proizvodnja je namreč veliko premajhna, da bi lahko hkrati nagrajevali vedno večjo produktivnost delavcev, kljubovali povečanim obveznostim in še nalagali sredstva v sklade. Samo v zadnjem letu na primer sta se električna energija in pa premog toliko podražila, da lahko dajejo za sklade samo še 10 odstotkov dohodka, medtem ko so ob začetku leta dajali še 25 odstotkov. —MG

V zbirki POGOVORI 66

bo DELAVSKA ENOTNOST izdala do 25. 11. 1966 novo knjižico — brošuro žepnega formata št. 13, in sicer:

Celotno besedilo dopolnjenega in spremenjenega

TEMELJNEGA ZAKONA O DELOVNIH RAZMERJIH

S POJASNILI IN TOLMAČENJEM, KI JIH JE NAPRAVIL TOVARIŠ VLADO VODOPIVEC SAMOSTOJNI SVETNIK PRI RS ZSS

V brošuri bo objavljeno spremenjeno besedilo celotnega TZDR, ki upošteva vse spremembe in dopolnitve, sprejete v zvezni skupščini v začetku julija letos.

Brošura bo imela približno 80 strani in bo nepogrešljiv pripomoček slehernemu članu samoupravnih organov, posebno še vodilnim uslužbencem v podjetjih, ustanovah...

Cena brošure bo 4 nove dinarje.

Naročila sprejema ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, lahko pa se naročite tudi telefonično na telefonsko številko Ljubljana 310-033.

OMOGOČENI TALENTI

Strokovni sodelavec republiške skupnosti za zaposlovanje tov. PAVEL KOGEJ, ki je tudi eden izmed članov komisije, ki dodeljuje štipendijske podpore nadpovprečno talentiranim mladim ljudem, je za naš list odgovoril na nekaj vprašanj. Drobne informacije v dnevnem tisku, radiu in na televiziji o tem, da je skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje letos začela denarno podpirati pri študiju talentirano mladino, ki pa sicer izhaja iz okolja, ki ji samo študija ne bi moglo omogočiti, so bile nadvse prijetne. In vzpodbudile so tudi našo radovednost, zasnovale razgovor s tovarišem Kogejem.

— Letošnji podatki o strukturi študentov, ki so se vpisali na visoke šole, so bili deležni že mnogih komentarjev, ocen in zahtev po odpravi vzrokov sedanjemu stanju. Tudi naša štipendijska politika je danes še odvisna največ od mnogih naključij in subjektivnosti. Ob prvem kot drugem se sprašujemo, ali omogočamo študij res najbolj nadarjeni mladini. Večina v to dvomi, a kaj sodite vi o tem?

— Gledamo socialno strukturo študentov na univerzi in istočasno pozabljamo na to, da je ta struktura posledica našega dela v preteklosti. Sociološke raziskave so že zdavnaj opozorile na to, da študij otrok ne smemo prepuščati le staršem in njihovim stremljenjem v tem pogledu. Inteligenca si prizadeva, da bi njihovi otroci doštudirali na kar najvišji stopnji, toda inteligence je malo. Največ je delavcev in kmetov, njihovo stremljenje pa je vedno le za eno stopnjo višja izobrazba, kot jo imajo sami. Zato bi morala osnovna šola dvigati ta stremljenja na višjo raven. Tega pa ne dela. Vzrokov je več.

Nadpovprečno talentirani otroci se že od 5. razreda dalje izgubljajo, saj jih pogosto skupinski pouk demobilizira. Pedagog pogosto tudi ne zna ločevati znanja od talenta, od naravnih sposobnosti. Osnovna šola ne poskrbi, da bi po 8. razredu nadaljevali študij na rednih šolah res najbolj nadarjeni. Zato imamo danes v srednjih šolah povprečno nadarjene otroke, ki pa so zaradi marljivosti in stremljenj staršev pogosto odličnjaki. Mnogi taki pa na univerzi zdrsnejo, ker niso kos študijskim zahtevam. Resnični talenti, ki ne nadaljujejo šolanja, pa se pogosto šele kasneje v življenju pojavijo. Struktura univerze je torej pripravljena že v srednji šoli, saj že nekaj let nazaj okoli 80 odstotkov gimnazijcev nadaljuje študij na univerzi. Ugodnejša je struktura na tehniških šolah, toda tu želimo, da se izšolajo za poklic, saj nam tehnikov še vedno primanjkuje.

Drugi vzrok je naša štipendijska politika. V zadnjih desetih letih je krivulja štipendij zelo čudna. Po vsaki politični akciji je odstotek štipendij narasel, potem zopet padel. Ob reformi smo pričakovali izboljšanja, toda ker smo začeli varčevati, ni bilo več štipendij. Naša štipendijska politika je torej odvisna od političnih akcij in vsote denarja, ne pa od načrtovanja kadrovskih potreb. Pravilniki o štipendijah tudi ne dajejo prednosti najbolj nadarjenim otrokom.

In tretji vzrok: kvaliteta naše temeljne šole. Bil je narejen test, ki je dokazoval, da je marsikje znanje učitelja enako znanju učenca. Polovica učiteljev nima zadostne kvalifikacije. Vse to pa najbolj velja za šole na manj razvitih področjih, od koder nimamo priliva mladine na univerzo. In še nekaj. V DELU so bili objavljeni podatki, ki govore o tem, da ponekod dajemo za šolanje otroka v osemletki skoraj trikrat manj kot drugje. To ni točen račun. V krajih, kjer so majhne šole, manj otrok v oddelku, učiteljev pa toliko, kot jih za oddelke mora biti, pa čeprav majhne, dajemo na učenca gotovo pet ali celo šestkrat manj. Dohodek šolam namreč priznavamo na oddelke.

● Končno! Legalizirano je dodeljevanje posebnih štipendijskih podpor talentirani mladini ● Skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje je letos izločila 50 milijonov S-din za štipendijske podpore nadpovprečno talentiranim mladim ljudem, ki nimajo lastnih gmotnih sredstev za študij ● Na javni razpis za štipendijsko podporo se je prijavilo približno 300 mladih ljudi. Stotim je bila podeljena štipendinjska podpora v skladu z zahtevnimi kriteriji pravilnika o dodeljevanju štipendijskih podpor.

— Odkod pobuda za vašo akcijo kot pomoč nadpovprečno nadarjenim otrokom pri študiju?

— Na vseh zavodih za zaposlovanje imamo službo za poklicno usmerjanje. Toda kaj bi svetovali, če se nasveta ne da realizirati zaradi šibkega materialnega stanja staršev? Podjetja pa imajo pri štipendiranju svoje kriterije, v praksi pa še vedno mnogokrat dodeljujejo štipendije po zvezah ali zato, ker so štipendisti otroci zaposlenih v kolektivu, čeprav tudi najbolje situiranih. In ni izjema, če dobi najvišjo štipendijo otrok staršev v Ljubljani in staršev z razmeroma visokimi osebnimi dohodki.

Naši zavodi so že nekaj let nazaj štipendirali. Toda ilegalno, saj služba družbenega knjigovodstva ni dopustila tolmačenje zakona, da je »priprava na zaposlitev« lahko tudi omogočanje študija. V Novi Gorici npr. nam je banka prepovedala dajati štipendije. Vseeno pa so naši zavodi letno skupaj štipendirali že kakih 50 mladih ljudi. Skupščina republiške skupnosti je letos sprožila ta problem, zahtevala od službe družbenega knjigovodstva novo, pravilnejše tolmačenje zakona. In ko je bilo to doseženo, smo lahko izdvojili letos 50 milijonov za štipendijske podpore nadpovprečno nadarjenim otrokom. Žal pa smo imeli prej dvakrat več denarja, ki bi ga lahko koristili v te namene. Zdaj smemo za to uporabiti le 0,2 odstotka od osebnih dohodkov zaposlenih, prej pa 0,5 odstotka. Toda štipendiranje je zdaj legalno.

— Kako se bodo v bodoče oblikovala sredstva za študijske podpore?

Letos smo izdvojili 50 milijonov S-din, vsako nadaljnje leto pa naj bi vsota narasla za to začetno vsoto, vsaj prvih šest let. V povprečju računamo, da bi posameznika štipendirali 6 let. Letos smo jih začeli štipendirati sto in številka še ni zaključena. Če bi hoteli enako število novih mladih ljudi poiskati prihodnje leto, bi zanje morali torej imeti novih 50 milijonov S-din.

— In kriteriji za štipendijsko podporo?

— Dajemo štipendijske podpore nadpovprečno sposobnim mladim ljudem, ki imajo stabilne nadpovprečne šolske uspehe, ki so zadovoljivo opravili psiho-tehnično preizkušnjo in ki jih starši ne zmorejo šolati. Riziko pri štipendiranju nosimo mi sami, ob eventualnem študijskem neuspehu bomo ustavili podporo. Na letošnji razpis smo dobili 300 prijav, 200 odklonjenih pa bodo zdaj obravnavali področni zavodi za zaposlovanje, ki imajo prav tako sredstva za štipendiranje in ki bodo predvsem upoštevali socialno stanje prosilca podpore. Mimo teh že zdaj področni zavodi štipendirajo tudi blizu 100 mladih ljudi. Med vsemi prednjači kranjski zavod.

— Na kateri stopnji študija so vaši kandidati?

— Želimo talente odkrivati čim bolj zgodaj in jim omogočiti celoten študij do konca. Letos jih je 60 odstotkov na gimnazijah, 10 odstotkov na tehniških in drugih drugostopenjskih šolah, od koder pa bodo študij nadaljevali, 30 odstotkov pa je študentov univerze. Morda bo kdo kritiziral, da univerzo zapostavljamo. Toda mi nočemo delovati kurativno, temveč preventivno. Letos pa še imamo možnosti za okoli 20 podpor, s katerimi bomo reševali najbolj kritične primere na univerzi, seveda najboljših študentov.

— Kakšna je socialna struktura vaših štipendistov?

— Od skupnega števila je 26 odstotkov otrok kmečkih staršev, od tega je 7 odstotkov otrok brez očeta; 32 odstotkov je otrok nekvalificiranih delavcev, katerih matere tudi niso zaposlene; 27 odstotkov je otrok kvalificiranih delavcev; 11 odstotkov otrok je iz uslužbenskih družin, 4 odstotke štipendistov pa je obojestranskih sirot oziroma zapuščenih otrok. Med vsemi stotimi je le eden sin očeta s fakultetno izobrazbo.

Našo akcijo so med drugimi zelo podprli CK LMS in časopis MLADINA. Oni so tudi storili prve odločne korake za to, da smo te podpore lahko legalizirali. V celotni štipendijski politiki naš delež ni velik, letno morda 100 do 120 podpor. Toda vsako leto na novo omogočiti 100 talentom, da ta svoj talent kar najbolj razvijejo, to za neko narodnost končno tudi ni malo...

SONJA GAŠPERŠIČ

Razprava se nadaljuje

Izvršni svet je predložil Skupščini SRS predlog zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje. Predno bosta v začetku decembra o predlogu tega zakona razpravljala in sklepala pristojna skupščinska zbora, bodo o njem še razprave v ustreznih skupščinskih odborih. V teh razpravah naj bi preko svojega predstavnika izrazil mnenje o predlogu zakona tudi Republiški svet sindikatov. Zato bo že prihodnjo sredo skupna seja predsedstva Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti in občasne komisije za financiranje izobraževanja pri Reprubliškem svetu, ki bo namenjena obravnavi zakonskega predloga.

Razprava se nadaljuje. Ali, začenja se drugi del javne razprave o tem izredno pomembnem zakonu, ki je pobudil med ljudmi in organizacijami izreden interes. Morda bo drugi del razprave manj javen po svoji širini, saj brez objave predloga zakona v dnevnem tisku razprava iste širine res ne more ohraniti. Toda preko svojih poslancev bodo zainteresirane organizacije in posamezniki svoje mnenje še vedno lahko posredovali skupščinskim odborom in zborom.

Če hočemo tokrat usporediti, kako predlog zakona obravnava nekatera tista vprašanja, ki so jih sindikati doslej v javni razpravi še posebej poudarjali, to skorajda ni mogoče, ne da bi vsaj v nekaj glavnih potezah opozorili na bistvena izhodišča predloga zakona. Materialna osnova izobraževanja in vzgoje — ki je povod in namen tega zakona — naj se razrešuje v skladu z družbeno ekonomskimi in samoupravnimi odnosi v naši družbi. In razrešuje naj se v okviru sistemskih rešitev, ki te odnose utrjujejo. Odtod nadaljne izhodišče predloga zakona, da se občani, ki sami poravnavajo stroške izobraževanja in vzgoje (glavni vir denarja se oblikuje od osebnih dohodkov občanov) združujejo na teritorialnem principu v 9 izobraževalnih skupnostih. Te temeljne izobraževalne skupnosti naj skrbe za izobraževanje občana na svojem območju v celoti, na vseh stopnjah izobraževanja od osnovne šole do univerze, ne glede na to, kje se občan izobražuje. Po drugi poti se občani združujejo v posebne izobraževalne skupnosti, ki naj bi skrbele za izobraževanje kadra, za katerega je proizvodnja neposredno zainteresirana. Rizično usklajevanje in dopolnilno funkcijo pri pokrivanju cene izobraževanja na učenca pa naj bi opravljala republiška izobraževalna skupnost. In tu bi se tokrat ustavili.

Že dosedanja razmišljanja opozarjajo na nekatera še vedno odprta vprašanja, ki jih velja zapisati. Če lahko vidimo prednost v tem, da bo najširša družbena skupnost istočasno rizična skupnost, ki bo dolžna zagotoviti republiški izobraževalni skupnosti eventualni primanjkljaj za izravnavanje cene izobraževanja temeljnim in posebnim izobraževalnim skupnostim iz republiškega proračuna, potem vzbuja zaskrbljenost nekaj drugega. 13. člen predloga zakona govori o tem, da republiška izobraževalna skupnost v soglasju s Skupščino SRS *določa zagotovljeno ceno* izobraževanja za posamezne vrste izobraževalnih dejavnosti v skladu s pogoji, ki jih določa zakon za posamezne vrste izobraževalnih zavodov. Kaj je to *zagotovljena cena?* Javna razprava je ves čas terjala, da predlagatelj zakona opredeli elemente cene. Teh v predlogu zakona za zdaj še ni. Iz prehodnih določb izvemo le to, da zagotovljena cena začne veljati za dejavnost osnovnih šol 1. januarja 1967, za druge izobraževalne dejavnosti pa 1. septembra 1967. In... dokler ne začne veljati cena, se obračuna potrošnja iz 1966. leta oziroma za osnovne šole potrošnja iz 1966. leta kot akontacija.

In druga razmišljanja. V ceni izobraževanja nas seveda ves čas zanima tudi nagrajevanje pedagoškega dela. 35. člen osnutka predloga zakona, ki je govoril o tem, naj se pedagoško dela nagrajuje v skladu z zakonom o zavodih enakovredno nagrajevanju istih kvalifikacijskih struktur v gospodarstvu, je v predlogu zakona sramežljivo izginil. Prej poudarjeno jasno načelo se je v 44. členu zreduciralo na misel, da zavodi dobijo povračila za svoje delo na osnovi pogodbe in v skladu s temeljnim zakonom o zavodih.

Prisluhnimo še tretji misli. Posebne izobraževalne skupnosti proizvodnih grupacij oziroma delovnih organizacij naj bi po predlogu zakona prejemale najmanj 15 % oziroma v povprečju 25 % na ceno izobraževanja iz stabilnih virov za financiranje izobraževanja. Ostalo naj bi zagotovilo gospodarstvo samo. A 35. člen predloga zakona v tem smislu pravi le to, da Gospodarska zbornica SRS organizira zbiranje sredstev za izobraževanje, ki naj bi ga dopolnilno financiralo gospodarstvo. Nedvomno je tu povedanega zelo malo, premalo in tudi to skrbi vse tiste, ki so v dosedanji razpravi terjali stabilnejši način financiranja tovrstnega izobraževanja.

Razprava se nadaljuje. Iz nje so zapisane tokrat le bežno nekatere misli.

S. G.

KONTRASTI NAŠEGA ŽIVLJENJA

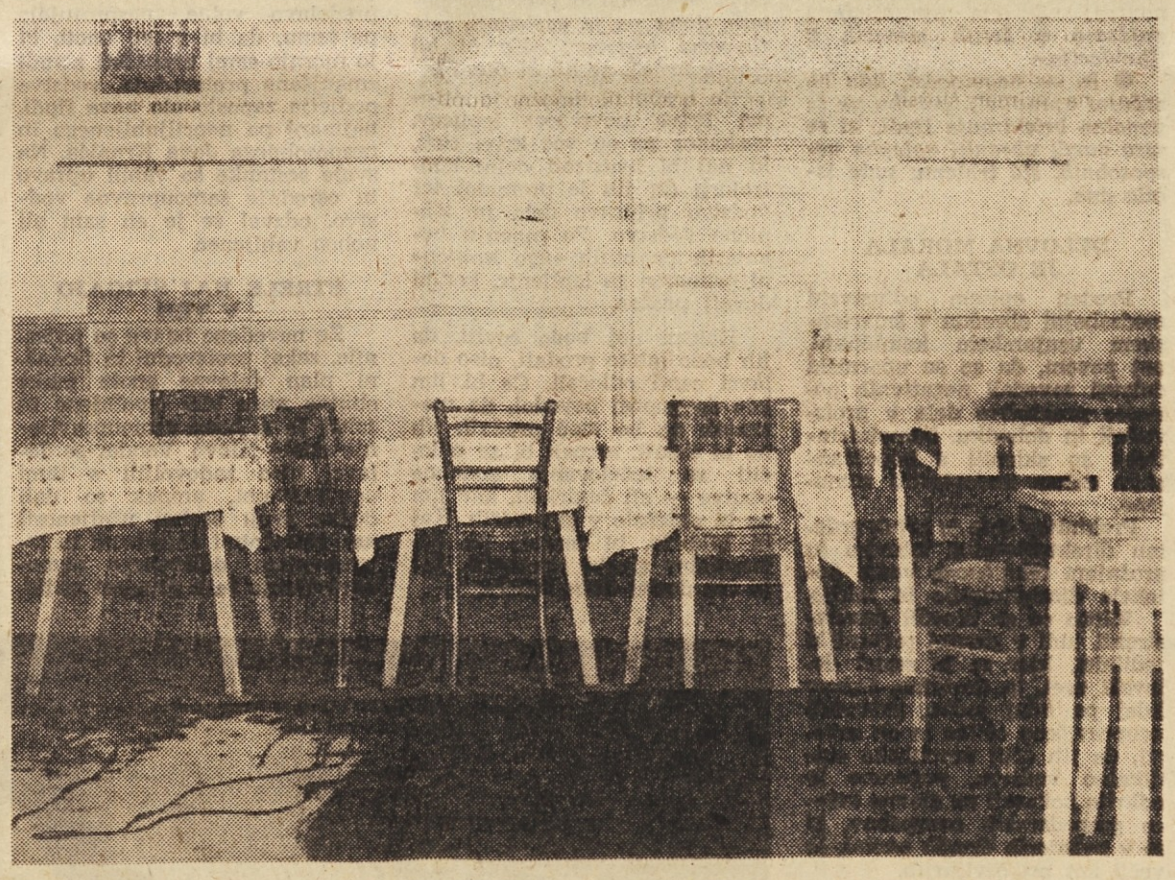

PTUJSKA GORA: Edina dvorana za prireditve — v gostilni

V KIDRIČEVI ULICI ŠT. 9

Naši časopisi poročajo o novih in novih prometnih nesrečah, o vseh vrstah kriminala, o mladinskem prestopništvu posebej. Na setankih različnih mladinskih organizacij razpravljajo o dolgolasih »najstnikih«. MLADINA je prinesla v eni izmed zadnjih številk ekskluziven članek o srednješolski publiki na eni izmed abonmajskih predstav v ljubljanski Drami. Nekdo se je odločil poglobiti v podatek, da je Slovenija po številu mladoletnih samomorilcev številka ena na svetu. Na koncu koncev pa smo sami pogosto v situaciji, da neposredno registriramo prenekaterega od dogodkov. Na terenu Ajdovščine v Ljubljani so se zedinile številne družbene in politične organizacije in zagotovile mladim zelo ustrezno pomoč.

V kletnih prostorih Kidričeve ulice 9 že od aprila letos deluje »Družbeni center Socialistične zveze terena Ajdovščina«. Trije prijetni prostori privabljajo številne mlade obiskovalce in v njih se, kot vse kaže, dobro počutijo. Tisti, ki so zadolženi za vse, kar se v družbenem centru dogaja, so zelo požrtvovalni. Delajo mnogo in čeprav razpolagajo s sorazmerno skromnimi denarnimi možnostmi, so že v kratkem času dosegli lepe rezultate. Za vse skrbi močan upravni odbor. Sestaja se pogosto in sejam sledijo dolgi zapisniki. Tovarišica, učiteljica po poklicu, se v teh prostorih zadržuje tudi po 10 ur na dan. Saj niti ni važno, kako jo imenujejo uradni akti centra. Mladinci ji zaupajo.

Obiskala sem jo v soboto zvečer okoli osme ure. V prostoru, ki je predvsem namenjen šahu, predavanjem in sestankom in v njem je tudi nenevaren bife, je bilo polno mladincev. Po vsej verjetnosti so se pogovarjali o sila pomembnih stvareh. V sosednjem prostoru imajo televizijo. Zaradi trušča ga nameravajo zvočno izolirati. Pri predavanju o Sergeju Prokofjevu, ki so ga poslušali pred štirinajstimi dnevi je namreč sodeloval prenos nogometne tekme, kar je mladince in tudi predavatelja nekoliko motilo. Tovarišaca je povedala, da so pred predavateljem sprva skoraj vsi zbežali na cesto. Potem so se na njeno intervencijo vrnili in bili na koncu zadovoljni. Tovariš Petrić bo še predaval. Na vrsti bo beseda o sodobni glasbi in pomagala bosta tudi dva mlada izvajalca. Še v tem mesecu bodo tukajšnji gostje mladinci iz Maribora. V tem trenutku pripravljajo v svojem Klubu mladih komorno predstavo o življenju in delu Iva Andrića. S to se bodo predstavili tudi ljubljanskim kolegom. Morda bodo med publiko taki, ki se bodo navdušili in pozneje zedinili v podobno skupino.

Predsednik upravnega odbora centra je dejal — pa se ne ve natanko, ali zastopa takšno mnenje upravni odbor ali tisti, ki se v centru dobro počutijo — da v programu tematika iz umetnostnih zvrsti ni prav zaželena. Tovarišica pravi, da je težko, ker so prostori kar naprej zasedeni. Na dan se zvrstijo celo po trije sestanki, tukaj deluje kar 8 partijskih organizacij in še mnogo drugih skupnosti, ki pogosto sejejo. Mladi se razburjajo, ker takrat zanje ni prostora. Potem postajajo po cesti in čakajo, da bo seje konec. Sicer pa: na teh sestankih se pogovarjali tudi o mladini. Po nekaj mesecih sproščenega razvedrila, je dejal omenjeni tovariš, je treba pričeti z načrtno družbeno-politično vzgojo. Mladinci že spremljajo tovrstne oddaje po televiziji. Komentarja sicer še niso omenili, vendar je predviden tudi ta.

Center v Kidričevi ulici si v pičlih nekaj mesecih seveda še ni uspel ustvariti dokončne fiziognomije. Predvideno je bilo, da bi sem zahajali ljudje vseh starosti in poklicev, pa se je izkazalo, da so mladi tako resen interesent, da si ga utegnejo izoblikovati predvsem zase. Tako bi bila tudi najbolj prav. Z omenjenim tovarišem sva se med razgovorom in po njem skoraj sporekla glede pojmov »klub« in »družbeni center«. Pa kaj bi tisto!

ANA TRŠAR

OBTOŽENCI OBTOŽUJEJO

Tretjega novembra se je po Industriji usnja, krzna, konfekcije in lahke obutve v Šmartnem zgodaj zjutraj raznesla vest, da čevljarji stavkajo.

Dvainšestdesetčlanska delovna enota lahke obutve je solidarno zahtevala, da se takoj sestane delavski svet in razpravlja o predlogu upravnega odbora, naj bi v njihovi enoti uvedli začasno (prisilno) upravo in za začasnega upravitelja postavili zasebnega obrtnika Jova Krnaića, nekdanjega njihovega mojstra, ki so ga odslovili zaradi nesposobnosti.

Ker delavski svet ni ugodil zahtevi čevljarjev, se je prekinitev dela nadaljevala do konca »šihta« in naslednjega dne do devetih dopoldne. Direktorjeve grožnje, »da bo vsakdo, ki bo preglasen, dobil knjižico v gobec in da so delavci zato v tovarni, da delajo«, niso pomagale, še manj pa grožnje tehničnega vodje o disciplinskih kaznih.

Razburkane duhove je pomiril sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov z obljubo, da se bo delavski svet sestal in da bo delovna enota lahke obutve lahko prisostvovala seji in povedala, kar jo teži.

Ker so čevljarji izgubili zaupanje v svoje osrednje samoupravno in politično vodstvo — za kar imajo tudi razloge — so še med prekinitvijo dela poslali delegacijo na republiški sindikalni svet in na Centralni komite ZKS s prošnjo, naj podpreta njihove upravičene zahteve.

Še istega dne je delavski svet takoj po drugi uri izjemoma polnoštevilno zasedal. Polnoštevilno je prisostvovala tudi »uporniška« delovna enota, ki ji je s pomočjo nekaterih članov delavskega sveta do desetih zvečer, ko se je seja končala, uspelo preprečiti prisilno upravo v njihovem obratu in vrnitev Krnaića.

Obtoženci so se spremenili v tožnike, ki so razgalili organizacijski, poslovni in samoupravni nered v šmartenskem usnjarskem kombinatu, kjer za slabo delo materialno odgovarjajo samo delavci, ki si ob kimavskem samoupravnem vodstvu vse do te prekinitve dela niso upali pritisniti nalepke nesposobnosti na čela resničnih povzročiteljev gospodarske krize v tem podjetju.

USODNA TAKTIČNA NAPAKA

● *Podatki tričetrtletne gospodarske analize v delovni enoti lahke obutve so porazni: čevljarji so izdelali samo 75,5 % predvidene obutve, finančni plan so ostvarili 76,84-odstotno, istočasno pa so »zajedli« poleg lastnih skladov še del čistega dohodka drugih delovnih enot. Skupno je preplačilo znašalo blizu 14 milijonov starih dinarjev.*

V analizi gospodarjenja so navedeni vzroki gospodarskega neuspeha: izredno velike zaloge gotovih izdelkov, težavna prodaja, zaradi česar je delovna enota postopno zmanjševala proizvodnjo, maloserijska in vzorčna proizvodnja in negativen vpliv obojega na produktivnost in na polno lastno ceno obutve, previsoki režijski stroški, pocenitve nekakovostnih izdelkov, ki so bili povečini potrebni popravila...

Analiza se zaključuje s predlogom, naj bi delovna enota poslovala v okviru sprejetega finančnega plana in osebne dohodke delila po plačani realizaciji, razčistila vzroke slabega poslovanja in zaostrila delovno disciplino in delovno odgovornost.

Podobne analize so dobile vse delovne enote v tem podjetju in o njih razpravljale, medtem ko delovna enota lahke obutve *ni smela* sklicati sestanka, niti se ni *nihče* posvetoval s čevljarji, kako bi najhitreje sanirali njihov gospodarski položaj, čeprav je ta delovna enota uvidela, da tako ni mogoče več poslovati, in se sprijazniti z omejitvijo proizvodnje in s premestitvijo polovice delavcev v novo delovno enoto, ki je začela predelovati volno.

Zlasti pa so čevljarje razkurile vesti, da se osovraženi in odpuščeni mojster Jovo Krnaić hvali po Šmartnem, kako bo kot začasni upravitelj napravil red med njimi in koga vse bo odpustil. Čevljarji so torej izven kombinata zvedeli, kaj se jim pripravlja. Da govorice niso bile izmišljene, je potrdil sporni predlog upravnega odbora.

Seji upravnega odbora je prisostvoval predsednik delovne enote, ki naj bi prišla pod začasno upravo. Na vprašanje, ali bo res Krnaić začasni upravitelj, mu je direktor Završnik odvrnil: »Ni važno, koga dam na to mesto. Bil je sposoben.« Predsednik delovne enote lahke obutve: »S tem upraviteljem pojdemo v šestih mesecih v likvidacijo.«

● *In — negotovost, kdo bo začasni upravitelj, povrhu pa še popolno briskiranje ljudi, ki se niso mogli ubraniti nalepke nesposobnih, sta trhlemu sodu izbila dno.*

DELOVNA MORALA JE OSTALA

Preden opišem edinstveni medsebojni obračun v šmartenskem usnjarskem kombinatu, naj povem, da so se uporniški delavci zavedali negativnih posledic prekinitve dela v proizvodnji in dohodku. Samoiniciativno so sklenili s popoldanskim delom nadomestiti zamujeno.

Prekinitev dela je kljub grdemu direktorjevemu izbruhu in grožnjam tehničnega vodje potekala disciplinirano in mirno.

Mirno so se posedli demonstranti tudi v skupni tovarniški jedilnici, kjer se je sestal delavski svet, in dostojno, čeprav kdaj pa kdaj jedko, zavračali neupravičene očitke in ob zavesti, da jih ščiti republiško sindikalno vodstvo, pogumno in odkrito pokazali na glavne krivce gospodarskih neuspehov, ki so v nekaterih drugih enotah še večji kot pri čevljarjih.

»TOVARIŠ DIREKTOR, VI STE REKLI, DA BOMO ČEVLJE ŠE ZA ZLATO PRODALI!«

V velikih zalogah neprodane obutve je zamrznjenih 246 milijoov starih dinarjev. Samo sedem milijonov manj, kot znaša letošnji devetmesečni dohodek delovne enote, ki jih je izdelala.

Strokovne službe priznavajo, da se prodaja čevljev na splošno zmanjšuje zaradi poreformnega varčevanja, da pa bi jih kljub temu šmartenski kombinat več prodal, če bi bili cenejši in bolj kakovostni. Čevljarjem očitajo, da je bilo zaradi nesolidne izdelave veliko reklamacij, da so se podplati že v škatlah odlepljali, da je zaradi zamujanja izdelavnih rokov obutev večkrat za vse leto obležala v skladiščih, v prihodnji sezoni pa so bili modeli že zastareli.

Obramba obtožene delovne enote:

Proizvodni načrt sestavlja za vse delovne enote plansko-analitična služba. Vse doslej, ko so dobili novega komercialnega vodjo, plan ni baziral na potrebah tržišča, ki ga niso dovolj proučevali. Posledice: komercialisti so naknadno prinašali naročilnice in zahtevali, da izdelujejo, kar »bo šlo v prodajo«.

Tako velike zaloge so se nakopičile v več letih. Komercialisti naj bi že poprej predlagali pocenitev obutve, da bi to razprodali. *Enak predlog bi lahko dal tovariš direktor, pa je — nasprotno — celo oviral prodajo. Ko je kmalu po uvedbi gospodarske reforme trgovska mreža odsvetovala povišanje cen, je direktor velel, naj jim čevlje vrnejo, »češ, še za med jih bomo prodali«. Predsednik delovne enote je na zadnji seji upravnega odbora očital direktorju nespametno prodajno potezo, dobil pa je naslednji, zelo zgovorni odgovor: »Ko bi bil človek vedež, ne bil bi revež.«*

Če lepilo ni držalo, je deloma kriva površnost lepilcev, vsekakor pa so več krivi tisti, ki naj bi nadzirali delo: kontrolorji (ki jih je premalo) ter vodstvo priprave dela in tehnično vodstvo. Po mnenju nekaterih prisotnih »ago kropon« ni primeren za lepljenje, ker ni dovolj prožen.

Kakšni naj bodo čevlji, da jih bodo lahko prodali, niso delavci sami odločali. Če bi jim kdo že poprej povedal, da mokasink ne bo moč prodati, jih ne bi delali, ampak bi se odločili za izdelovanje sodobne obutve — ali česarkoli, kar jim ne bi obležalo v skladiščih. Kaj bi bilo to, bi morala pa komercialna služba ugotoviti. Žal je vse doslej slabo delala.

»SMO MI ODLOČALI, KOLIKO MOJSTROV BO PRI NAS?«

Očitek, da so njihovi režijski stroški previsoki, pa so delavci, na katere je letel, takole zavrnili:

Mojstrov niso sami sprejemali, ampak jih je pošiljal tovariš direktor k njim brez predhodnega poizvedovanja ali jih potrebujejo ali ne.

Ob dosedanji slabi organizaciji celotnega poslovanja jih niti ni bilo preveč, ker so nenehno spreminjali proizvodnjo, bodisi zaradi nepredvidenih naročil, majhnih in zato dragih serij, ali zaradi vzorčnih serij, s katerimi je bilo zelo veliko dela, učinka pa nobenega, ker so modele domači in inozemski kupci zavrnili. Za vse to nepredvideno delo je bilo treba pripraviti delovna orodja, proizvodne postopke itd., itd.

Da za omejeno proizvodnjo obutve ne bodo več potrebovali šest mojstrov, pa je delovna enota že sama ugotovila in sprejela zadevni sklep. Niti delavci niti mojstri ne nasprotujejo premestitvam v novi obrat za predelavo volne, nasprotujejo pa temu, da bi v isti enoti, ki jo morajo sami zapuščati zaradi zmanjšane proizvodnje, vodstvo podjetja zaposlovalo nove ljudi, najmanj pa nepriljubljenega in nesposobnega Jova Krnaića. Na svoje sestanke so vabili upravo in osrednje samoupravno vodstvo, odzval se je en sam ali noben vabljenec.

STRELE NAJ ŠVIGAJO V VRH

Že navedene izjave so pojasnile, zakaj proizvodni in finančni plan delovne enote lahke obutve nista bila izpolnjena in zakaj je njihovo samoupravljanje ostalo jalovo. Vendar se delavci niso zadovoljili s temi ugotovitvami, ampak so dali duška svoji osebni užaljenosti nad krivičnimi obtožbami in izigravanjem delavskega samoupravljanja še z drugimi očitki.

Prav ta delovna enota, ki so ji hoteli vsiliti začasno upravo, je prva uvedla materialno odgovornost za svoje delo. Delavci so za drugorazredne izdelke prejemali po 3000 do 20.000 starih dinarjev manj na mesec in se tej denarni kazni za slabo delo niso upirali. Kdaj in kako pa so bili kaznovani krivci milijonskih izgub? Razpon med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom znaša 1:8, ker so pač dela različno zahtevna in odgovorna (direktor je široki razpon opravičil tudi s tem, da strokovnjaki nimajo kmetij). *Odgovarja pa dejansko samo delavec za svoje delo. Povrhu naj bi odgovarjal še za slabo tuje delo, ki se, žal, velikokrat pokaže šele v delovnih enotah in njihovih gospodarskih rezultatih.*

Dokazovali so, da je njihova produktivnost na ravni slovenskega povprečja v čevljarski industriji in nad ravnijo jugoslovanskega povprečja. V tržiški tovarni Peko da izdela vsak delavec dnevno po 6 parov čevljev z vulkaniziranimi podplati, v Šmartnem pa po 8 parov, kadar zares delajo... Če so morali v lesnem podjetju zlagati deske, ker ni bilo materiala, ali če iz istega razloga ne morejo obutve dokončati, pa delavci niso krivi.

»NA DELAVSKI SVET NE BOM HODIL KIMAT«

Direktor in predstavniki strokovnih služb so se bili prisiljeni braniti. Obtožnica se je namreč razširila na druge gospodarske slabosti v tem kombinatu. Delavci so se obregovali ob milijonsko škodo, ker kemikalije ležijo nezavarovane okoli tovarne, zahtevali odgovor, zakaj ne zgradijo sanitarij, predvidenih v letošnjem investicijskem načrtu, ampak se lotevajo organizacije novega obrata, ko še drugi niso urejeni, opozorili, da utegnejo volnarji čez tri leta doživeti enak gospodarski polom kot čevljarji, ker za obrat volne ni ustreznih ekonomskih utemeljitev itd.

Obramba je bila šibka: neugodne tržne razmere nasploh v usnjarski industriji, uvozne in izvozne težave (določeni ljudje so obljubili, da bodo izvozili tri milijone parov čevljev na Vzhod, pa iz tega ni bilo nič), stiska za denar ob slabi prodaji. Mimogrede so priznali tudi organizacijske slabosti, nerazmejenost dela strokovnih služb, zaradi česar so zaprosili podjetje Organizator za pomoč.

Upravičeno so delavci spraševali, zakaj že poprej niso poskušali s k u p n o reševati težav, zakaj se že poprej niso proizvodno preusmerili, odpravili organizacijskega nereda, uvedli medfazne kontrole in zopet jasno pokazali na glavne krivce, ki sedijo ali so sedeli v strokovnih službah in v upravnem vodstvu.

Neki član delavskega sveta, ki se je pridno in pogumno oglašal, je mimogrede pripomnil: »Ja, tako se je treba pogovarjati. Kimat pa ne bom hodil na delavski svet.«

S tem je ocenil vlogo samoupravnega vodstva, kolikor je ni ocenila že sama razprava. Vlogo političnega vodstva v tej tovarni pa lahko ocenimo po prošnji »upornikov«, naj jih pred sankcijami zaradi odkritega obračuna obvarujejo najvišja politična predstavništva v Sloveniji.

»Vsi se bojimo za kruh,« je preprosto pojasnil kolektivno kimavstvo vodja delovne enote, ki je na tej seji delavskega sveta prevzela vlogo tožnikov. »Če nas republiški sindikalni svet ne bi zaščitil, bi tudi tokrat molče prenesli posledice prekinitve dela, čeravno mislim, da je bil skrajni čas za takšen obračun.«

P. S.: Če sem direktorja podjetja prav razumela, je bilo mahanje s prisilno upravo pravzaprav trik, na katerega naj bi se ujela Gospodarska banka. Tovarna je do vratu v dolgovih, v novembru bi morali vrniti 760 milijonov Gospodarski banki, v skladih pa je samo o s e m milijonov zaradi dvomilijardnih zalog materiala in gotovih izdelkov. Če banki ne dokažejo resnih poskusov, da se gospodarsko sanirajo, bo neprizanesljivo izterjala kredite oziroma ne bo dala več novih... Začasna uprava naj bi bila eden izmed takšnih resnih sanacijskih poskusov. Inscenirati jo je hotel ozek krog ljudi, ki ima vse niti v podjetju v rokah in je proti volji delavcev prestavil začetek dela za eno uro. Krog ali en sam človek, ki ima celo takšne trditve, kot je ta, da je v nekaterih delovnih enotah preveč ljudi in premalo strojev, v drugih pa obratno, za »flavzarije in neumnosti«.

MARIOLA KOBAL